

Stefan Dmitruk

<https://orcid.org/0000-0001-5591-5468>

Białystok

Straty żołnierzy armii rosyjskiej pochodzących z gminy Gródek powiatu białostockiego guberni grodzieńskiej podczas I wojny światowej

Zarys treści: Straty w armii rosyjskiej z I wojny światowej dotknęły ok. 55% wszystkich walczących w niej żołnierzy. Wśród ofiar byli rekruci pochodzący z gminy Gródek powiatu białostockiego guberni grodzieńskiej, czyli terenów wchodzących obecnie w skład województwa podlaskiego. Ubytki żołnierzy wpływały na życie społeczne po Wielkiej Wojnie – szczególnie na Białostocczyźnie dotkniętej działaniami wojennymi i ewakuacją z 1915 r. Problem strat z wymienionego obszaru nie został kompleksowo zbadany w polskiej historiografii. Autor analizuje straty żołnierzy i podoficerów walczących w mundurze armii rosyjskiej w latach 1914–1918, pochodzących z rejonu Gródka.

Outline of content: Losses in the Russian army fighting in the First World War affected approximately 55 per cent of all soldiers who fought in it. Among the casualties were recruits from the Gródek commune in the Białystok district of the Grodno Guberniya, an area now belonging to the Podlaskie Voivodeship. Losses of soldiers impacted social life after the Great War – especially in the Białystok region affected by the warfare and evacuation of 1915. The problem of losses from the mentioned area has not been comprehensively studied in Polish historiography. The author analyses the losses of soldiers and non-commissioned officers who fought in the Russian army uniform between 1914 and 1918 and came from the Gródek area.

Słowa kluczowe: straty, I wojna światowa, armia rosyjska, Białystok, Gródek, gubernia grodzieńska

Keywords: losses, First World War, Russian Army, Białystok, Gródek, Grodno guberniya

I wojna światowa zachwiała strukturą demograficzną Europy Środkowo-Wschodniej. Między 1914 a 1918 r. prawie 3 400 000 mężczyzn z terenów dawnej Rzeczypospolitej zmobilizowano oraz powołano do armii niemieckiej, austro-węgierskiej i rosyjskiej. W tej ostatniej walczyło 1 195 800 żołnierzy z ziem polskich¹. Skutkiem działań wojennych były duże straty² wśród poborowych armii uczestniczących w Wielkiej Wojnie. Między innymi pradziadek autora tekstu, szer. Michał Dmitruk poległ, walcząc w armii carskiej. Mieszkaniec wsi Sokole Białostockie, położonej koło Białegostoku, zginął w Stanisławowie (obecnie Iwano-Frankiwska na Ukrainie) 26 października 1916 r.³ jako żołnierz 294 Berezynskiego Pułku Piechoty. Był jedną z setek tysięcy ofiar z ziem polskich, walczących w obcych mundurach.

Opracowanie dokładnych strat żołnierzy walczących w armii rosyjskiej, pochodzących z obecnych ziem polskich, ze względu na skomplikowane, żmudne i pracochłonne badania, zniszczony oraz wybrakowany materiał archiwalny w dalszym ciągu pozostaje jako postulat badawczy. Ogólne ustalenia związane ze stratami armii rosyjskiej w polskiej literaturze przedmiotu są znane dzięki rosyjskiemu badaczowi Mikołajowi Gołowinowi. Najnowsze badania, oparte na rosyjskich, niemieckich, węgierskich i austriackich archiwach, dotyczące strat armii rosyjskiej walczącej w 1914 r., przeprowadził Sergiusz Nielipowicz⁴. Kwestię strat poruszali również inni polscy historycy zajmujący się działaniami wojennymi na froncie wschodnim I wojny światowej, w tym m.in. Remigiusz Kasprzycki, Aleksander Smoliński, Mariusz Kulik⁵. Szczegółową analizę przeprowadzili Mateusz Pachucki

¹ A. Gawryszewski, *Ludność Polski w XX wieku*, Warszawa 2005, s. 411; E. Kołodziej, *Gospodarka wojenna w Królestwie Polskim w latach 1914–1918*, Warszawa 2018, s. 141. Według Mikołaja Gołowina w całej Rosji między 1914 a 1918 r. zmobilizowano ok. 15 500 000 osób. Zob. M.M. Gołowin, *Armia Rosyjska w Wielkiej Wojnie*, Oświęcim 2018, s. 66–68.

² Pod pojęciem strat rozumiem zabitych, rannych, chorych, wziętych do niewoli, zaginionych i dezertów. W tekście zamiast określenia „straty” wymiennie stosuję termin „ubytki”. Prezentowana analiza nie porusza kwestii dezercji, opracowanej przez innych badaczy. Zob. A. Smoliński, *Dezercje z armii rosyjskiej podczas I wojny światowej*, „Studia i Materiały do Historii Wojskowości” 46 (2009), s. 169–199; *idem*, *Dezertery czy jeńcy? Przyczynek do dyskusji o stratach osobowych armii rosyjskiej podczas I wojny światowej*, „Łambinowicki Rocznik Muzealny” 36 (2013), s. 63–95; *idem*, *Kwestia liczby dezertów oraz jeńców z Armii Rosyjskiej podczas I wojny światowej. Przyczynek do dziejów Wielkiej Wojny z lat 1914–1917 na froncie wschodnim*, w: *Mało znana Wielka Wojna. Studia i szkice z dziejów I wojny światowej*, red. A. Smoliński, Oświęcim 2014, s. 131–190.

³ Daty w tekście są podawane w obowiązującym w Imperium Rosyjskim kalendarzu juliańskim.

⁴ M.M. Gołowin, *op. cit.*, s. 91–117; С. Нелипович, *Русский фронт Первой мировой войны: потери сторон. 1914*, Москва 2019.

⁵ Zob. np.: S. Czerep, *Wielka operacja zimowa pierwszej wojny światowej. Działania na kierunku mazursko-augustowskim od 7 do 21 lutego 1915 roku*, Oświęcim 2018; R. Kasprzycki, *Dezercje w armiach w czasie I wojny światowej*, „Dzieje Najnowsze” 52 (2020), nr 3, s. 53–73; A. Smoliński, *Wizerunek jeńców rosyjskich z czasów Wielkiej Wojny w wybranych pamiętnikach żołnierzy Legionów Polskich*, „Przegląd Historyczno-Wojskowy” 18 (2017), nr 3, s. 9–20; M. Kulik, *Działalność rosyjskiej cenzury wojskowej w czasie I wojny światowej*, „Studia z Dziejów Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej” 56 (2021), z. 2, s. 57–61; *Россия и СССР в войнах XX века. Статистическое исследование*, ред. Г.Ф. Кривошеев, Москва 2001; С. Нелипович, *Корвавий октябрь 1914 года*, Москва 2013.

i Maciej Bosko, którzy podjęli się zestawienia rekrutów z gminy Siemień i powiatu radzyńskiego położonych w guberni lubelskiej Królestwa Polskiego⁶.

Pod kątem strat wojennych ludność z guberni grodzieńskiej nie została zbadana. Jej zachodnie powiaty – białostocki, sokólski i bielski – posiadają niewielki zasób archiwalny z czasów I wojny światowej, zdeponowany w Archiwum Państwowym w Białymstoku⁷. Ze względu na duże zniszczenia archiwaliów z dawnej guberni grodzieńskiej z końca XIX i początku XX w. każde naukowe opracowanie jest bardzo cenne i poszerza wiedzę. Szczególnie dotyczy to spisów rekrutów i żołnierzy z tego terenu z lat 1914–1918.

Pachucki i Bosko w swoich opracowaniach wykorzystali rosyjski projekt internetowy „Памяти героев Великой войны 1914–1918 годов”, umieszczony na stronie www.gwar.mil.ru (dostęp: 15.05.2021 – 4.11.2022), a stworzony przez Ministerstwo Obrony Federacji Rosyjskiej przy wsparciu Federalnej Agencji Archiwalnej i Rosyjskiego Towarzystwa Historycznego. W portalu znajdują się cyfrowe dokumenty archiwalne dotyczące strat żołnierzy armii rosyjskiej z okresu I wojny światowej, zdeponowane w Rosyjskim Państwowym Archiwum Wojskowo-Historycznym, Rosyjskim Państwowym Archiwum Wojskowym w Moskwie, Archiwum Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Rosji, Archiwum Państwowym Federacji Rosyjskiej, Rosyjskim Państwowym Archiwum Marynarki Wojennej w Petersburgu, Rosyjskim Centralnym Państwowym Archiwum Kinofotofonodokumentów w Petersburgu, Rosyjskiej Bibliotece Państwowej.

Rosyjska kolekcja archiwaliów umieszczonych na stronie www.gwar.mil.ru otwiera przed historykami nowe perspektywy badawcze. Baza materiałów archiwalnych umożliwiła sporządzenie wykazu 298 żołnierzy pochodzących z gminy gródeckiej powiatu białostockiego guberni grodzieńskiej (zob. aneks) z lat 1914–1917, stanowiącego podstawę przeprowadzenia tytułowej analizy za pomocą metody statystycznej. Badanie skomplikuje problem w odczytaniu rękopiśmiennych rosyjskojęzycznych dokumentów, różne sposoby prowadzenia ewidencji strat (karty przybyłych do szpitala, karty wyjść ze szpitala, spisy strat poszczególnych jednostek wojskowych, brak ujednolicenia zasad zapisów w wymienionych formularzach), stosowanie zniekształconych nazw miejscowości i nazwisk żołnierzy, kilkukrotną ewidencję zdarzenia⁸, wpisywanie tylko nazwy gminy – bez podania nazwy miej-

⁶ M. Bosko, *Rekruci z powiatu radzyńskiego w armii rosyjskiej podczas I wojny światowej w świetle akt Sądu Okręgowego w Białej Podlaskiej z lat 1919–1931*, „Radzyński Rocznik Humanistyczny” 16 (2018), nr 2, s. 357–379; M. Pachucki, *Rekruci z gminy Siemień w armii rosyjskiej podczas I wojny światowej*, „Radzyński Rocznik Humanistyczny” 18 (2020), s. 21–42.

⁷ Więcej o archiwaliach białostockich zob. M. Kietliński, *Materiały źródłowe przechowywane w Archiwum Państwowym w Białymstoku na temat poboru do wojska rosyjskiego, „bżeństwa” i spraw społeczno-politycznych*, w: *Wojna i ludzie. Społeczne aspekty I wojny światowej w Europie Wschodniej*, red. D. Michaluk, Ciechanowiec 2015, s. 201–208.

⁸ Trzy zdarzenia dotyczyły jednej osoby – Konstantego Jarockiego (1915 r. – ranny, 1916 r. – chory, 1917 r. – długotrwale chory). Dwa zdarzenia odnosiły się do 12 osób. Byli to: Piotr Soroczyński (1916 r. – ranny, 1917 r. – chory), Julian Sawicki (1914 r. – zaginiony, 1916 r. – chory), Józef

scowości urodzenia żołnierza oraz jego wieku, niejednolite wzory różnych formularzy, szybkie i niestaranne wpisy do dokumentacji. Na problemy rejestracji oraz brak ujednoliconego sposobu ewidencji strat zwracał uwagę Gołowin⁹. Pomimo mankamentów badawczych na przykładzie gminy gródeckiej można prześledzić geografę poboru rekrutów, jednostki wojskowe, w których służyli żołnierze, a także przyczyny i skalę strat żołnierzy armii rosyjskiej pochodzących z obecnych terenów Białostoczczyzny.

W opracowaniu nie przeprowadziłem analizy drukowanych spisów „Именной список убитым, раненым и без вести пропавшим солдатам” (1914–1917) i „Именной список убитым, раненым и без вести пропавшим нижним чинам” (1914–1917). Druki publikowała Типография Войенна im. Сарысу Катарзыны Великой w Petersburgu w latach 1914–1917¹⁰. Dzięki nim można zidentyfikować straty armii rosyjskiej i osoby w stopniu żołnierza oraz niższych rang wojskowych, które pochodziły z Imperium Rosyjskiego. Analiza wymienionych druków wymaga przejrzenia sporej ilości opublikowanych materiałów. Ta praca w dalszym ciągu czeka na historyka oraz szczegółowe badanie.

Mobilizacja

Od 1842 r. gmina gródecka wchodziła w skład powiatu białostockiego – jednego z dziewięciu powiatów położonych w guberni grodzieńskiej¹¹. Siedzibę władz gminy zlokalizowano w Gródku, który w 1897 r. liczył 3209, a w 1914 r. – 4038 mieszkańców. Przewodniczącym Zarządu Miasta był Chaim Kryński¹². Poza miastem gmina

---

Mojsak s. Wincentego (1916 r. – chory, 1917 r. – chory), Julian Mojsak (1914 r. – ranny, 1917 r. – ranny), Konstanty Konończuk (1914 r. – ranny, 1915 r. – zabity), Jan Markiewicz (1916 r. – ranny, 1917 r. – chory), Jan Zrajkowski s. Jana (1914 r. – ranny, 1915 r. – ranny), Symeon Tarasiewicz (1916 r. – ranny, 1917 r. – ranny), Józef Litwin (1914 r. – zaginiony, 1916 r. – zaginiony), Jan Zawadzki (1914 r. – ranny, 1915 r. – zaginiony), Konstanty Nesterowicz (czerwiec 1916 r. – ranny, wrzesień 1916 r. – ranny), Jan Bobrowski s. Pawła (1916 r. – ranny, 1917 r. – chory). W Aneksie, zawierającym spis żołnierzy, mogą wystąpić zniekształcone nazwiska poszczególnych osób. Zdarzenia dotyczące strat, na potrzeby badania, policzono odrębnie. Celem ułatwienia identyfikacji poszczególnych osób dodatkowo podano imię ojca.

⁹ M.M. Gołowin, *op. cit.*, s. 91–92. Gołowin stwierdził, że ewidencję strat prowadziło kilka rosyjskich organizacji, m.in. Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża i Wszechrosyjski Związek Ziemstw i Miast. Rosjanin słusznie konkludował, iż nie ma możliwości poznania dokładnych strat armii rosyjskiej w I wojnie światowej.

¹⁰ Szczegółowy opis zewnętrzny spisów zob. M. Kietliński, *op. cit.*, s. 204.

¹¹ E. Maliszewski, *Przewodnik po guberni grodzieńskiej. Zarys statystyczno-opisowy (z mapką)*, Warszawa 1919, s. 3–4.

¹² *Первая всеобщая перепись населения Российской империи 1897 г. Города и поселения в уездах, имеющих 2000 и более жителей*, С. Петербург 1905, с. 20; *Адресь-Календарь и Справочная Книжка Гродненской Губернии на 1915 годъ*, Гродна 1915, с. 7, 126. Warto zaznaczyć, że przewodniczący Zarządu Miasta wyznawał religię mojżeszową. Był to nietypowy przypadek w rosyjskich strukturach administracyjnych w guberni grodzieńskiej.

obejmowała wieś. Te ostatnie zamieszkiwała ludność chłopska posługująca się gwara języka białoruskiego i wyznająca prawosławie. W gminie mieszkały osoby należące do Kościoła rzymskokatolickiego. W Gródku utworzyła się duża społeczność żydowska, a w różnych wsiach żyły pojedyncze osoby wyznania mojżeszowego i protestanckiego. Brak szczegółowych danych statystycznych dotyczących poszczególnych miejscowości uniemożliwia prawidłową demograficzno-społeczną rekonstrukcję gminy.

Na terenie gminy rozciągał się kompleks Puszczy Knyszyńskiej. Na wzrost demograficzny i ożywienie Gródka wpłynęło wybudowanie pod koniec 1886 r. linii kolejowej łączącej Białystok z Wołkowyskiem. W latach dziewięćdziesiątych XIX w. na terenie gminy gródeckiej rodzina niemieckich fabrykantów Hasbachów rozbudowała fabrykę sukna w Świnobrodzie oraz dwa folwarki gospodarcze w Stanku i Majdanie-Izbisku¹³.

Rosyjskie siły zbrojne, ulokowane w powiecie białostockim guberni grodzieńskiej, pod koniec XIX w. stanowiły 7,8% ogółu ludności¹⁴. W 1907 r. jednostki rosyjskie z tego powiatu włączono do Warszawskiego Okręgu Wojskowego. Tuż przed Wielką Wojną w Białymstoku miały siedzibę sztaby: VI korpusu armijnego, 16 Dywizji Piechoty i 4 Dywizji Kawalerii. W mieście stacjonowały 61 Włodzimierski Pułk Piechoty, 62 Suzdalski Pułk Piechoty, 63 Uglicki Pułk Piechoty, 64 Kazański Pułk Piechoty, 4 Charkowski Pułk Ułanów, 4 Mariupolski Pułk Huzarów, 4 Dywizjon Artylerii Konnej, Miejski Szpital Wojskowy, Powiatowy Zarząd Wojskowy, Zarząd Intendentury. Na terenie Białegostoku była też baza rosyjskich sterowców. W 1910 r. do twierdzy osowieckiej skierowano z Białegostoku 61 Włodzimierski Pułk Piechoty, do Hornostajów koło Moniek – III batalion 62 Pułku Piechoty, a do Sokółki – III i IV batalion 63 Pułku Piechoty¹⁵.

¹³ A. Dobroński, *Infrastruktura społeczna i ekonomiczna guberni łomżyńskiej i obwodu białostockiego (1866–1914)*, Białystok 1979, s. 66. Więcej na temat linii kolejowej Białystok–Wołkowysk i skutkach jej budowy zob. S. Dmitruk, *Linia Białystok–Baranowicze Poleskiej Skarbowej Drogi Żelaznej w latach 1886–1914*, „Białostockie Teki Historyczne” 14 (2016), s. 61–90. Więcej o rodzinie Hasbachów zob. E. Kozłowska-Świątek, J. Maroszek, *Hasbachowie. Z rodzinnego sztabu*, Białystok 2011; *Śladami Hasbachów*, red. B. Pacholska, Sokole 2013; B. Pacholska, G. Multan, *Historia małej wsi. 470 lat Sokola*, Sokole 2019, s. 32–33. Świnobród, Majdan i Stanek położone są w pobliżu wsi Sokole Białostockie.

¹⁴ A. Dobroński, *op. cit.*, s. 49.

¹⁵ *Адресъ-Календарь и Справочная Книжка Гродненской Губернии на 1914 годъ*, Гродна 1913, c. 128, 166–172, 276; M. Kulik, *Polacy w armii rosyjskiej na Lubelszczyźnie na początku I wojny światowej*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio F, Historia” 68 (2013), z. 1–2, s. 76; *idem*, *Warszawski Okręg Wojskowy Rosyjskiej Cesarskiej Armii w latach 1894–1914*, „Przeгляд Wojskowo-Historyczny” 9 (2008), nr 4, s. 13–15; *idem*, *Polacy wśród wyższych oficerów armii rosyjskiej Warszawskiego Okręgu Wojskowego (1865–1914)*, Warszawa 2008, s. 23–24; A. Dobroński, *op. cit.*, s. 50; *Wielka Wojna i kres zaboru rosyjskiego. Wybór materiałów źródłowych obrazujących stan Białegostoku w latach 1914–1915*, oprac. W. Wróbel, W. Szwed, Białystok 2017, s. 6–7; Ł. Radulski, *Koszary i infrastruktura szkoleniowa Podlaskiej Brygady Kawalerii 1937–1939. Wybrane aspekty*, „Studia Podlaskie” 28 (2020), s. 169–170; R. Wróblewski, *Zarys historii carskiego garnizonu w Białymstoku w latach 1864–1914*, „Militaria XX Wieku” (2012), nr 1, s. 51–52.

Od 1906 r. służba wojskowa w armii rosyjskiej trwała trzy lata. Po jej odbyciu żołnierz, na 15 lat, przechodził do rezerwy. Rezerwiści, w zależności od potrzeb, mogli pełnić służbę w jednostkach tyłowych armii lub byli powoływani do armii czynnej. Żołnierzy rezerwy mających powyżej 39 lat przenoszono do pospolitego ruszenia (ros. *ополчение*). Służba trwała do skończenia 43 lat. Obowiązkowi wojskowemu podlegali mężczyźni, którzy ukończyli 21 lat. Podczas rekrutacji komisja poborowa decydowała, do jakiej jednostki wojskowej zostanie skierowany rekrut. W armii rosyjskiej nie obowiązywał system terytorialny poboru¹⁶. Szczególnie uwidoczniło się to podczas mobilizacji poszczególnych roczników w trakcie działań wojennych w latach 1914–1917. Do 1914 r. ewidencję poborowych prowadziły miejskie i powiatowe urzędy ds. powinności wojskowej, podległe Ministerstwu Spraw Wewnętrznych. Za rejestr rezerwistów odpowiadali powiatowi naczelnicy wojskowi podporządkowani Ministerstwu Wojny, a za rejestr poborowych i rezerwistów pospolitego ruszenia – organy policji lub straży ziemskiej¹⁷. Według Mariusza Kulika rosyjska jednostka wojskowa składała się z żołnierzy i podoficerów wyznania prawosławnego, a do 20% jej składu osobowego mogło być rzymskimi katolikami¹⁸.

Perspektywa wybuchu wojny w lipcu 1914 r. oznaczała przeprowadzenie mobilizacji armii rosyjskiej. Według Marka Kietlińskiego do końca 1914 r. w całej Rosji zmobilizowano 5 130 000 żołnierzy¹⁹. Grodzieński badacz Wital Karnialuk ustalił, że do grudnia 1915 r. w całej guberni grodzieńskiej odbyło się dziewięć mobilizacji obejmujących 103 000 mężczyzn²⁰. Pobór do wojska, tym bardziej w czasie działań wojennych, często oznaczał pogorszenie warunków bytowych rodzin. Rodziny żołnierzy i podoficerów, których powołano do wojska, zgodnie z rosyjskim prawem z 25 czerwca 1913 r. powinny otrzymać z budżetu państwa rosyjskiego zapomogę. Prawo do zapomogi posiadały żona i dzieci, a w przypadku gdy rekrut był jedynym żywicielem rodziny – rodzice, rodzeństwo i dziadkowie. Zapomogę wydawały lokalne władze włości, gmin, wsi lub miasta. Przepisy o zapomodze określały ją na 16 kg mąki, 4 kg kaszy, 1,5 kg soli i 0,4 l oleju. Wsparcia materialnego udzielano co miesiąc lub wypłacano ekwiwalent pieniężny

¹⁶ M. Bosko, *op. cit.*, s. 358–359; M.M. Gołowin, *op. cit.*, s. 26–29.

¹⁷ J. Legieć, *Ewidencja poborowych i rezerwistów w Królestwie Polskim w latach 1874–1914*, w: *Dzieje biurokracji*, red. A. Górak, K. Latawiec, D. Magier, t. 4, cz. 1, Lublin–Siedlce 2011, s. 514–515. Szerzej o prawnych podstawach i zasadach poboru rekruta do armii rosyjskiej na początku XX w. zob. J. Legieć, *Służba rekrutów z Królestwa Polskiego w armii rosyjskiej w latach 1874–1913*, Kielce 2013, s. 37–92.

¹⁸ M. Kulik, *Polacy w armii rosyjskiej...*, s. 78.

¹⁹ M. Kietliński, *op. cit.*, s. 202. Podobną liczbę zmobilizowanych żołnierzy określili Mikołaj Gołowin (*op. cit.*, s. 66) i Grigorij Krywoszejew (zob. *Россия и СССР...*, s. 91).

²⁰ В. Карнялюк, *Пра колькасць прызваных у Расійскае войска з Віленскай, Віцебскай, Гарадзенскай, Менскай і Магілёўскай губ. у часы Першай святовай вайны (1914–1917 гг.)*, „Гістарычны Альманах” 3 (2000), s. 177–178.

w zamian za wymienione produkty²¹. Na początku wojny taka zapomogę wydawano w powiecie białostockim²².

Mieszkańców wszystkich wsi położonych w gminie gródeckiej objęto poborem do wojska rosyjskiego w latach 1914–1915. Potwierdza to geografia strat badanej jednostki administracyjnej (zob. tabela 1). Daty roczne wskazują na to, że pobór kontynuowano po przeprowadzeniu w głąb Rosji latem 1915 r. ewakuacji ludności cywilnej, określanej w historiografii jako bieżenieństwo²³. Prawdopodobnie do 1915 r. mobilizowano osoby ze wsi położonych najbliżej linii kolejowej Białystok–Wołkowysk, umożliwiającą szybkie dotarcie do punktów poboru.

Tabela 1. Geografia strat żołnierzy z gminy Gródek w latach 1914–1917

Miejsce zamieszkania	Liczba poszkodowanych żołnierzy
Gródek	38
Pieńki	30
Walify	28
B.d.	28
Załuki	26
Mieleszki	24
Nowa Wola	24
Zarzeczany	14
Bielewicze	12
Nowosiółki	11
Kołodno	7
Sokole Białostockie	7
Przechody	6

²¹ „Наша Ніва” 30 (1914), с. 2.

²² M. Kietliński, *op. cit.*, s. 203.

²³ Я. Мірановіч, *Уступ, в: Бежанства 1915 года, рэд. В. Луба, Беласток 2000*, с. 5–10; E. Mirownicz, *Spoleczne, polityczne, religijne i ekonomiczne skutki uchodźstwa 1915 r. w życiu białoruskiej ludności Białostoczczyzny*, w: *Wojna i ludzie...*, s. 329–341; B. Diemjaniuk, *Bieżeniecy*, Łomża 2006; Д. Фіёнік, *Эвакуацыя царкоўнай маёмасці ў 1915 годзе і спробы яе вяртання пасля 1921 года на прыкладзе Беласточчыны*, „Białoruskie Zeszyty Historyczne” 6 (1996), s. 93–98; В. Карнялюк, *Гістарычная дэмаграфія першай сусветнай вайны: бежанства з заходніх губерняў Расійскай імперыі (1914–1917 гг.)*, „Białoruskie Zeszyty Historyczne” 12 (1999), s. 22–44; *ідем*, *Успаміны былых бежанцаў (1915–1923 гг.) Беласточчыны як крыніца на гісторыі Беларусі першай паловы XX ст. (на матэрыялах зборніка «Бежанства 1915 года»)*, „Białoruskie Zeszyty Historyczne” 18 (2002), s. 185–193. Więcej o użytej terminologii zob. S. Dmitruk, *Wspomnienia o powrocie z bieżenieństwa w 1923 r. mieszkańca wsi Wilanowo*, „Białoruskie Zeszyty Historyczne” 43 (2015), s. 215–216, przypis 3. Bardzo wartościowy i poznawczy reportaż historyczny napisała Aneta Prymaka-Oniszk (*Bieżenieństwo 1915. Zapomniani uchodźcy*, Wołowiec 2016). Pomimo że nie jest to praca naukowa, reportaż w znaczny sposób porządkuje oraz poszerza wiedzę na temat uchodźstwa ludności cywilnej z guberni grodzieńskiej w głąb Rosji.

Miejsce zamieszkania	Liczba poszkodowanych żołnierzy
Pieszczaniki	4
Planty	4
Downiewo	4
Słuczanka	4
Barszczewo	4
Dzierniakowo	3
Józefowo	3
Lewsze	3
Oziabły	3
Sofipol	3
Kopce	1
Królowy Most	1
Krugły Las	1
Jałówka	1
Łuplanka	1
Glejsk	1
Niezbudka	1
[miejsce trudne do odczytania]	1
Razem	298

Opracowanie na podstawie: www.gwar.mil.ru (dostęp: 15.05.2021 – 20.06.2021); obliczenia własne.

Żołnierzy i podoficerów pochodzących z gminy Gródek w czasie wojny skierowano do 211 jednostek wojskowych (zob. aneks). Do artylerii trafiło 21 osób, 7 osób do dwóch batalionów saperów, 5 osób zgłosiło się do jednostek ochotniczych, 4 skierowano do oddziałów roboczych oraz inżynieryjnych, po 3 – do wojsk transportowych, szpitali, jednostek lotnictwa oraz kawalerii, 2 do służby telegraficznej, po 1 do lazaretu wojskowego, oddziału sądowego, punktu rozdzielczego oraz na pancernik „Andriej Pierwozwannyj” będący w składzie Floty Bałtyckiej.

Tabela 2. Jednostki armii rosyjskiej, do których najczęściej kierowano rekrutów z gminy Gródek podczas I wojny światowej

Nazwa jednostki	Liczba rekrutów
121 Penzeński Pułk Piechoty	13
62 Suzdański Pułk Piechoty	10
61 Włodzimierski Pułk Piechoty	10
64 Kazański Pułk Piechoty	5
19 Batalion Saperów	5
443 Sośniński Pułk Piechoty	5

Nazwa jednostki	Liczba rekrutów
458 Sudżański Pułk Piechoty	4
16 Brygada Artylerii	4
Oddział artylerii twierdzy Osowiec	3
164 Zakatański Pułk Piechoty	3
172 Lidzki Pułk Piechoty	3
113 Staroruski Pułk Piechoty	3
45 Azowski Pułk Piechoty	3
185 Baskadykłański Pułk Piechoty	3

Opracowanie na podstawie: www.gwar.mil.ru (dostęp: 15.05.2021 – 20.06.2021); obliczenia własne.

Z tabeli 2 wynika, że 34 osoby (11,4%) skierowano do jednostek stacjonujących w powiecie białostockim lub sokólskim przed wybuchem Wielkiej Wojny. Do 121 Penzeńskiego Pułku Piechoty I Brygady 31 Dywizji Piechoty X Korpusu 10 Armii walczącej na Froncie Południowo-Zachodnim trafiło 13 osób z przebadanej grupy.

Analiza strat żołnierzy z poszczególnych oddziałów potwierdza ustalenia Boski o braku systemu terytorialnego poboru w armii rosyjskiej²⁴. Wydaje się, że w pierwszych mobilizacjach w latach 1914–1915 mężczyzn kierowano do jednostek stacjonujących w zachodnich powiatach guberni grodzieńskiej. Natomiast po 1915 r. narastał chaos w poborze. Wiązało się to ze skomplikowaną sytuacją na frontach, klęskami armii rosyjskiej, chęcią jak najszybszych uzupełnień strat ponoszonych przez poszczególne jednostki. Roczne straty żołnierzy z omawianego terenu (zob. tabela 3) i oddziały wojskowe, w których odbywali służbę rekruci, pokazują, iż nadwyżki mężczyzn w wieku 10–19 lat, ewakuowanych w głąb Rosji w 1915 r., w późniejszym okresie trafiały systematycznie do jednostek na terenie całego państwa²⁵.

Straty armii rosyjskiej

Armia rosyjska w I wojnie światowej straciła ok. 7 917 000 żołnierzy (ok. 51,1% wszystkich mężczyzn zmobilizowanych w czasie wojny). Podczas walk poległo ok. 1 300 000 żołnierzy, ok. 4 200 000 osób zostało rannych, z czego ok. 350 000 żołnierzy zmarło wskutek odniesionych ran, a 2 417 000 osób wzięto do niewoli. Porównując do strat armii francuskiej (47%) i niemieckiej (55%), był to wysoki odsetek ubytków, ale w skali całego państwa rosyjskiego możliwy do uzupełnienia²⁶.

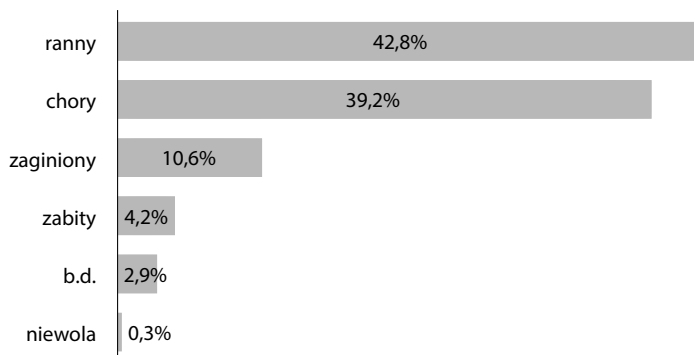
²⁴ M. Bosko, *op. cit.*, s. 358–359.

²⁵ S. Dmित्रuk, *Ludność ewakuowana z zachodnich powiatów guberni grodzieńskiej na Syberii w 1916 r. na przykładzie guberni tomskiej*, „Przeszłość Demograficzna Polski” 39 (2017), s. 311.

²⁶ M.M. Gołowiń, *op. cit.*, s. 107–108. Według obliczeń Nielipowicza w 1914 r. armia rosyjska straciła 1 514 455 żołnierzy, z tego: 157 423 zabitych (10,4% strat), 646 210 rannych (42,7% strat) i 710 822 (46,9% strat) zaginionych i wziętych do niewoli. Zob. С. Нелипович, *Русский фронт...*, с. 220, 224.

W analizowanym materiale archiwalnym zidentyfikowano 311 zdarzeń z lat 1914–1918, związanych ze stratami żołnierzy armii rosyjskiej pochodzących z gminy gródeckiej (zob. aneks i tabela 3). Na obecną chwilę nie ma możliwości procentowego określenia strat, ponieważ nie jest znana całkowita skala poboru z tego okresu.

Wykres 1. Rodzaje strat żołnierzy armii rosyjskiej z gminy Gródek w latach 1914–1918

Opracowanie na podstawie: www.gwar.mil.ru (dostęp: 15.05.2021 – 20.06.2021); obliczenia własne.

Zgodnie z wykresem 1 i tabelą 3 straty można podzielić na dwie kategorie – bojowe i zdrowotne (chorobowe). Pierwszy rodzaj strat objął 180 zdarzeń (57,9%), czyli rannych, zaginionych, zabitych i jedną osobę, która trafiła do niewoli. Straty chorobowe dotyczą 122 zdarzeń (39,2%). W dziewięciu przypadkach (2,9%) nie udało się ustalić rodzaju strat. Z całą pewnością część ubytków chorobowych można zakwalifikować jako powstałe na skutek ran. W związku z tym straty bojowe powinny być szacowane na wyższym poziomie. Odsetek strat bojowych, sięgający prawie 60% wszystkich zdarzeń, należy traktować jako wysoki. Taka skala mówi o dużej intensywności walk toczonych w I wojnie światowej²⁷. Liczba żołnierzy, którzy ponieśli śmierć na polu bitwy, powinna być większa z powodu dużej umieralności osób w szpitalach, punktach opatrunkowych, lazaretach i trudnych warunków sanitarnych w nich występujących²⁸. Ustalony odsetek strat w skali mikro jest porównywalny z holistycznym ujęciem Gołowina, ze wskazaniem na większy wysiłek demograficzny gminy Gródek w czasie I wojnie światowej. Powyższe ustalenie wymaga weryfikacji podczas kolejnych badań nad stratami w zachodnich powiatach guberni grodzieńskiej.

Wśród schorzeń, na które cierpieli żołnierze armii rosyjskiej podczas I wojny światowej, były choroby przewlekłe i epidemiczne – 3 osoby zachorowały na

²⁷ K. Sierakowska, *Śmierć – wygnanie – głód w dokumentach osobistych. Ziemie polskie w latach Wielkiej Wojny 1914–1918*, Warszawa 2015, s. 89. Katarzyna Sierakowska stwierdziła, że podczas walk niektóre kompanie traciły ponad 80% stanu wyjściowego.

²⁸ *Ibidem*, s. 99.

gruźlicę, 5 – na czerwonkę, 7 – na szkorbut, a 1 – na malarię²⁹. Z siedmiu przypadków szkorbutu pięć miało miejsce w 1917 r. Może to wskazywać na problem związany z lokalnymi klęskami głodu, transportem, załamaniem dystrybucji żywności i niedożywieniem żołnierzy³⁰. Podczas I wojny światowej lekarze rosyjscy rozpoznawali u żołnierzy choroby o podłożu psychicznym. Tego typu schorzenia dotknęły cztery osoby³¹. W materiale źródłowym zostały określone jako lęk, depresja i załamanie nerwowe. Nowoczesne podejście, jak na ówczesne standardy medycyny wojskowej, wynikało z doświadczenia wojny rosyjsko-japońskiej z lat 1904–1905 i zakwalifikowania przez rosyjskich lekarzy traumy bojowej i szoku psychicznego jako problemu medycznego³².

Tabela 3. Miesięczne straty żołnierzy armii rosyjskiej z gminy Gródek w latach 1914–1918

Rok	Rodzaj straty						Razem
	Chory	Ranny	Zabity	Zaginiony	Niewola	B.d.	
1914							
Sierpień	1	2	0	1	0	0	4
Wrzesień	0	3	0	0	0	0	3
Październik	0	1	0	1	0	0	2
Listopad	0	11	0	5	0	0	16
Grudzień	0	3	0	1	0	0	4
B.d.	0	0	0	0	0	0	0
Razem	1	20	0	8	0	0	29

²⁹ Z powodu gruźlicy chorowali: Józef Chrapowski (Gródek) – 434 Czerepowiecki Pułk Piechoty (4 listopada 1916 r. – daty oznaczają odnotowanie zdarzenia w analizowanych źródłach), Bazyl Darnow (Nowa Wola) – 62 Suzdalski Pułk Piechoty (24 sierpnia 1916 r.) i Aleksander Denisiuk (Waliły) – 7 Pułk Lotnictwa (19 czerwca 1917 r.). Z powodu czerwonki w szpitalach znaleźli się: Wincenty Mojsak (Waliły) – 61 Włodzimierski Pułk Piechoty (6 sierpnia 1916 r.), Józef Łuksza (Załuki) – 714 rezerwowy szpital (17 czerwca 1917 r.), Bazyl Owsiejczuk (Zarzeczany) – 75 Brygada Artylerii (8 sierpnia 1916 r.), Włodzimierz Sak (Nowa Wola) – sztab I Armii (27 lipca 1916 r.), Józef Popławski (Słuczanka) – 417 Ługański Pułk Piechoty (16 września 1917 r.). Na szkorbut zapadli: Stefan Żukowski (Nowosiołki) – 73 Drużyna Robocza (13 czerwca 1916 r.), Paweł Bobrowski (Planty) – 321 Ochocki Pułk Piechoty (25 maja 1917 r.), Aleksy Owsiejczuk (Sokole Białostockie) – 121 Penzeński Pułk Piechoty (4 września 1916 r.), Jan Kozłowski (Nowosiołki) – 23 oddział drogowy (28 lutego 1917 r.), Jan Sawicki (Zarzeczany) – 113 Staroruski Pułk Piechoty (18 czerwca 1917 r.), Jan Kuczyński (Mieleszki) – pancernik „Andriej Pierwozwannyj” (15 sierpnia 1917 r.), Adam Lewsza (Lewsze) – 264 Gieorgijewski Pułk Piechoty (15 kwietnia 1917 r.), a na malarię chorował Paweł Czmiel z 66 Brygady Artylerii (11 września 1917 r.).

³⁰ W. Borodziej, M. Górny, *Nasza wojna*, t. 2: *Narody. 1917–1923*, Warszawa 2018, s. 237–238; M.M. Gołwin, *op. cit.*, s. 177–178, 186.

³¹ Na schorzenia psychiczne cierpieli: Jan Turkowski (Sokole Białostockie) – 201 Polowy Oddział Drogowy (26 października 1917 r.), Aleksander Waśkiewicz (Nowa Wola) – 56 Rezerwowy Pułk Piechoty (11 maja 1916 r.), Jan Dąbrowski (Planty) – 8 Syberyjski Pułk Strzelców (15 czerwca 1917 r.) i Bazyl Chlabicz (Waliły) – 460 Timski Pułk Piechoty (4 października 1917 r.).

³² W. Borodziej, M. Górny, *Nasza wojna*, t. 1: *Imperia. 1912–1916*, Warszawa 2014, s. 126.

Rok	Rodzaj straty						Razem
	Chory	Ranny	Zabity	Zaginiony	Niewola	B.d.	
1915							
Styczeń	0	3	0	0	0	0	3
Luty	2	1	0	0	0	0	3
Marzec	0	3	1	2	1	0	7
Kwiecień	3	0	1	3	0	0	7
Maj	0	5	0	0	0	0	5
Czerwiec	1	3	1	3	0	0	8
Lipiec	0	3	0	4	0	0	7
Sierpień	2	2	1	5	0	0	10
Wrzesień	1	8	0	3	0	0	12
Październik	0	3	1	0	0	0	4
Listopad	0	1	0	0	0	0	1
Grudzień	5	1	1	1	0	0	8
B.d.	0	0	0	0	0	0	0
Razem	14	33	6	21	1	0	75
1916							
Styczeń	1	1	1	0	0	0	3
Luty	5	2	0	0	0	0	7
Marzec	6	4	1	1	0	3	15
Kwiecień	2	5	1	0	0	0	8
Maj	10	3	1	0	0	0	14
Czerwiec	6	10	0	0	0	0	16
Lipiec	2	9	0	0	0	1	12
Sierpień	6	5	0	0	0	1	12
Wrzesień	3	12	0	2	0	0	17
Październik	3	4	1	0	0	0	8
Listopad	3	6	0	0	0	0	9
Grudzień	2	0	0	0	0	0	2
B.d.	0	0	0	0	0	0	0
Razem	49	61	5	3	0	5	123
1917							
Styczeń	6	2	0	0	0	1	9
Luty	5	1	0	0	0	0	6
Marzec	6	2	0	0	0	0	8
Kwiecień	12	2	0	0	0	0	14
Maj	7	2	0	0	0	1	10

Rok	Rodzaj straty						Razem
	Chory	Ranny	Zabity	Zaginiony	Niewola	B.d.	
Czerwiec	4	2	0	0	0	0	6
Lipiec	4	5	0	1	0	0	10
Sierpień	5	1	1	0	0	0	7
Wrzesień	3	1	1	0	0	0	5
Październik	3	0	0	0	0	1	4
Listopad	1	0	0	0	0	0	1
Grudzień	0	0	0	0	0	0	0
B.d.	0	1	0	0	0	0	1
Razem	56	19	2	1	0	3	81
1918							
Styczeń	1	0	0	0	0	0	1
B.d.	0	0	0	0	0	0	0
Razem	1	0	0	0	0	0	1
B.d.	1	0	0	0	0	1	2
Łącznie	122	133	13	33	1	9	311

Opracowanie na podstawie: www.gwar.mil.ru (dostęp: 15.05.2021 – 20.06.2021); obliczenia własne.

Z zestawienia dotyczącego miesięcznych ubytków żołnierzy armii rosyjskiej (zob. tabela 3) wynika, że najwięcej żołnierzy (123 osoby) ucierpiało w 1916 r. – szczególnie w marcu i okresie maj–wrzesień. Sporo strat zanotowano w listopadzie 1914 r. i kwietniu 1917 r. W listopadzie 1914 r. straty bojowe (11 osób rannych i 5 zaginionych) wynikały z uczestnictwa żołnierzy – szczególnie jednostek stacjonujących na terenie guberni grodzieńskiej – w walkach w rejonie Łodzi, a duża liczba rannych w czerwcu i we wrześniu 1916 r. była efektem ofensywy gen. Aleksieja Brusilowa³³. Jak już wspomniano, 29 osób zapadło na chorobę między styczniem a kwietniem 1917 r. z powodu głodu i niedoborów żywnościowych w Rosji w tym okresie³⁴. Ustalenia są zbieżne z wnioskami Gołowina i Nielipowicza, którzy oszacowali straty poniesione przez armię rosyjską w kampaniach wojennych w latach 1914–1917. Według rosyjskich badaczy największe ubytki żołnierzy armia zanotowała w kampanii letniej i zimowej z lat 1914–1915 oraz kampaniach letnich w 1915 i 1916 r.³⁵

³³ Szerzej o bitwie łódzkiej, walkach pod Warszawą w latach 1914–1915 i ofensywie Brusilowa zob. m.in.: S. Kaliński, *Bolimów 1915*, Warszawa 2015; T. Cybulski, *Włocławek 1914*, Warszawa 2019; S. Czerep, *Łuck 1916*, Warszawa 2002; G.K. Korolkow, *Operacja łódzka 1914. Najciekawsza batalia pierwszej wojny światowej*, tłum. i oprac. D. Jednorowski, Oświęcim 2018; L.W. Wietosznikow, *Ofensywa Brusilowa. Działania strategiczno-operacyjne*, tłum. i oprac. D. Jednorowski, Oświęcim 2014; С. Нелипович, *Корвавый октябрь...* W opracowaniach szczegółowa bibliografia.

³⁴ Zob. przypis 27.

³⁵ М.М. Головин, *op. cit.*, s. 111–112; С. Нелипович, *Русский фронт...*, s. 220.

Ze względu na stopnie wojskowe najczęściej strat ponieśli szeregowi (zob. tabela 4) – łącznie 265 żołnierzy. 29 poszkodowanych osób to podoficerowie i oficerowie młodszy. Jak już wspomniano, w przebadanym materiale archiwalnym nie udało się odnaleźć żołnierzy ze stopniem oficerskim.

Tabela 4. Straty z gminy Gródek według stopni wojskowych w armii rosyjskiej w latach 1914–1918

Stopień wojskowy	Liczba osób	Razem
Szeregowi		265
Szeregowy	244	
Starszy szeregowy	14	
Młodszy pisarz	1	
Pisarz	2	
Trębacz	1	
Marynarz	1	
Felczer	1	
Starszy felczer	1	
Podoficerowie		
Młodszy podoficer	23	
Podoficer	1	
Starszy podoficer	5	
Oficerowie		4
Młodszy oficer	4	
Łącznie		298

Opracowanie na podstawie: www.gwar.mil.ru (dostęp: 15.05.2021 – 20.06.2021); obliczenia własne.

Analiza wykazała, że najczęściej strat (124) odnotowano w 1916 r., w 1915 r. były 73 zdarzenia, w 1914 r. – 30, a w 1918 r. – 1. W trzech przypadkach nie udało się ustalić daty zarejestrowanej straty.

Tabela 5. Jednostki z największą liczbą strat żołnierzy z gminy gródeckiej w I wojnie światowej

Lp.	Jednostka	Liczba strat					Razem
		1914	1915	1916	1917	b.d.	
1	121 Penzeński Pułk Piechoty	0	2	10	1	0	13
2	62 Suzdalski Pułk Piechoty	7	2	3	0	0	12
3	61 Włodzimierski Pułk Piechoty	5	5	1	0	0	11
4	19 Batalion Saperów	1	0	4	1	0	6
5	64 Kazański Pułk Piechoty	2	2	0	0	1	5
6	443 Sośniński Pułk Piechoty	2	1	2	0	0	5

Opracowanie na podstawie: www.gwar.mil.ru (dostęp: 15.05.2021 – 20.06.2021); obliczenia własne.

W sześciu jednostkach odnotowano powyżej pięciu zdarzeń związanych ze stratami (zob. tabela 5). Poza 443 Sośnińskim Pułkiem Piechoty i 121 Penzeńskim Pułkiem Piechoty, w którym zanotowano największą liczbę strat, pozostałe jednostki należały do oddziałów stacjonujących w guberni grodzieńskiej przed 1914 r. Warto zaznaczyć, że w artylerii garnizonu osowieckiego, 16 Brygadzie Artylerii i 63 Uglickim Pułku Piechoty poniesiono łącznie dziewięć strat (z gminy Gródek).

Mankamentem zbadanej dokumentacji archiwalnej jest brak dat urodzenia. Umożliwiłyby to analizę i wyciągnięcie wniosków dotyczących wieku żołnierzy.

Wnioski

Straty wśród żołnierzy pochodzących z terenu gminy Gródek powiatu białostockiego guberni grodzieńskiej, walczących w mundurach armii rosyjskiej podczas I wojny światowej, były znaczne. Działania wojenne charakteryzowały się dużym nasyceniem walk, a w związku z tym różnymi rodzajami ubytków. Konsekwencjami społecznymi strat mogły być trwale kalectwo żołnierzy, pozbawienie podstaw do egzystencji ekonomicznej części rodzin żołnierzy z powodu utraty mężczyzn, inwalidztwo wojenne i wiele innych problemów, które pojawiły się w województwie białostockim po zakończeniu Wielkiej Wojny oraz wojnie polsko-bolszewickiej.

Spisy strat żołnierzy, uzupełnione o spisy strat oficerów, mogą posłużyć w przyszłości do rekonstrukcji lub umożliwienia odtworzenia nieistniejącego obecnie spisu rekrutów armii rosyjskiej z omawianego terenu z lat 1914–1918. To wyzwanie jest dość trudne, ale w oparciu o pojawiające się w przestrzeni wirtualnej rosyjskie materiały archiwalne możliwe do realizacji. Z całą pewnością takie działanie powinno być uzupełnione o kwerendę w rosyjskich i białoruskich archiwach.

Badanie, które objęło niewielką część żołnierzy armii rosyjskiej pochodzących z zachodnich powiatów guberni grodzieńskiej, nie aspiruje do definitywnych oraz ostatecznych wniosków naukowych. Spenetrowany materiał archiwalny wskazuje na możliwość przeprowadzenia kompleksowych oraz gruntownych badań dotyczących strat poniesionych w trzech powiatach guberni grodzieńskiej, obecnie znajdujących się w województwie podlaskim.

Losses of Russian Army Soldiers from the Gródek Commune in the Białystok County of the Grodno Guberniya during the First World War

Abstract

Using a statistical method and based on Russian archival materials published on the Internet, the author analysed the losses of soldiers from the Gródek commune in the Białystok district of the Grodno guberniya serving in the tsarist army during the First World War. The case study

reconstructed a list of losses, which made it possible to trace the geography of conscription of recruits, the military units in which the soldiers served, and the causes and scale of losses of Russian army soldiers originating from the present-day Białystok area. The study pointed to the possibility of conducting holistic research in the future related to the losses of soldiers fighting in the Russian army and coming from Polish lands.

Потери среди солдат русской армии из Городокской волости Белостокского уезда Гродненской губернии в Первой мировой войне

Аннотация

Автор, используя статистический метод и опираясь на российские архивные материалы, опубликованные в интернете, проанализировал потери среди солдат царской армии, родом из Городокской волости Белостокского уезда Гродненской губернии за период Первой мировой войны. В ходе исследования был восстановлен список потерь, что дало возможность проследить географию призыва новобранцев, воинские части, в которых служили солдаты, а также причины и масштабы потерь среди солдат русской армии из современной территории Белостокщины. Представленное исследование указывает на возможность провести в будущем целостные исследования, связанные с потерями среди солдат, воевавших в составе русской армии и являвшихся выходцами из польских земель.

Bibliografia

Źródła drukowane

Dmitruk S., *Wspomnienia o powrocie z bieżenstwa w 1923 r. mieszkańca wsi Wilanowo*, „Białoruskie Zeszyty Historyczne” 43 (2015), s. 215–221.

Wielka Wojna i kres zaboru rosyjskiego. Wybór materiałów źródłowych obrazujących stan Białegostoku w latach 1914–1915, oprac. W. Wróbel, W. Szwed, Białystok 2017.

Адресь-Календарь и Справочная Книжка Гродненской Губернии на 1914 годъ, Гродна 1913.

Адресь-Календарь и Справочная Книжка Гродненской Губернии на 1915 годъ, Гродна 1915.

Первая всеобщая перепись населения Российской империи 1897 г. Города и поселения в уездах, имеющих 2000 и более жителей, С. Петербург 1905.

Prasa

„Наша Ніва” 1914

Opracowania

Borodziej W., Górny M., *Nasza wojna*, t. 1: *Imperia. 1912–1916*, Warszawa 2014.

Borodziej W., Górny M., *Nasza wojna*, t. 2: *Narody. 1917–1923*, Warszawa 2018.

Bosko M., *Rekruci z powiatu radzyńskiego w armii rosyjskiej podczas I wojny światowej w świetle aktu Sądu Okręgowego w Białej Podlaskiej z lat 1919–1931*, „Radzyński Rocznik Humanistyczny” 16 (2018), nr 2, s. 357–379.

- Cybulski T., *Włocławek 1914*, Warszawa 2019.
- Czerep S., *Łuck 1916*, Warszawa 2002.
- Czerep S., *Wielka operacja zimowa pierwszej wojny światowej. Działania na kierunku mazursko-augustowskim od 7 do 21 lutego 1915 roku*, Oświęcim 2018.
- Diemjaniuk B., *Bieżeńcy*, Łomża 2006.
- Dmitruk S., *Linia Białystok–Baranowicze Poleskiej Skarbowej Drogi Żelaznej w latach 1886–1914*, „Białostockie Teki Historyczne” 14 (2016), s. 61–90.
- Dmitruk S., *Ludność ewakuowana z zachodnich powiatów guberni grodzieńskiej na Syberii w 1916 r. na przykładzie guberni tomskiej*, „Przeszłość Demograficzna Polski” 39 (2017), s. 283–322.
- Dobroński A., *Infrastruktura społeczna i ekonomiczna guberni łomżyńskiej i obwodu białostockiego (1866–1914)*, Białystok 1979.
- Gawryszewski A., *Ludność Polski w XX wieku*, Warszawa 2005.
- Gołowin M.M., *Armia Rosyjska w Wielkiej Wojnie*, Oświęcim 2018.
- Kaliński S., *Bolimów 1915*, Warszawa 2015.
- Kasprzycki R., *Dezerccje w armiach w czasie I wojny światowej*, „Dzieje Najnowsze” 52 (2020), nr 3, s. 53–73.
- Kietliński M., *Materiały źródłowe przechowywane w Archiwum Państwowym w Białymstoku na temat poboru do wojska rosyjskiego, „bieżeństwa” i spraw społeczno-politycznych*, w: *Wojna i ludzie. Społeczne aspekty I wojny światowej w Europie Wschodniej*, red. D. Michaluk, Ciechanowiec 2015, s. 201–208.
- Kołodziej E., *Gospodarka wojenna w Królestwie Polskim w latach 1914–1918*, Warszawa 2018.
- Korolkow G.K., *Operacja łódzka 1914. Najciekawsza batalia pierwszej wojny światowej*, tłum. i oprac. D. Jednorowski, Oświęcim 2018.
- Kozłowska-Świątek E., Maroszek J., *Hasbachowie. Z rodzinnego sztambucha*, Białystok 2011.
- Kulik M., *Działalność rosyjskiej cenzury wojskowej w czasie I wojny światowej*, „Studia z Dziejów Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej” 56 (2021), z. 2, s. 47–69.
- Kulik M., *Polacy w armii rosyjskiej na Lubelszczyźnie na początku I wojny światowej*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio F, Historia” 68 (2013), z. 1–2, s. 73–87.
- Kulik M., *Polacy wśród wyższych oficerów armii rosyjskiej Warszawskiego Okręgu Wojskowego (1865–1914)*, Warszawa 2008.
- Kulik M., *Warszawski Okręg Wojskowy Rosyjskiej Cesarskiej Armii w latach 1894–1914*, „Przegląd Wojskowo-Historyczny” 9 (2008), nr 4, s. 5–24.
- Legieć J., *Ewidencja poborowych i rezerwistów w Królestwie Polskim w latach 1874–1914*, w: *Dzieje biurokracji*, red. A. Górak, K. Latawiec, D. Magier, t. 4, cz. 1, Lublin–Siedlce 2011, s. 515–527.
- Legieć J., *Służba rekrutów z Królestwa Polskiego w armii rosyjskiej w latach 1874–1913*, Kielce 2013.
- Maliszewski E., *Przewodnik po guberni grodzieńskiej. Zarys statystyczno-opisowy (z mapką)*, Warszawa 1919.
- Mironowicz E., *Społeczne, polityczne, religijne i ekonomiczne skutki uchodźstwa 1915 r. w życiu białoruskiej ludności Białostoczczyzny*, w: *Wojna i ludzie. Społeczne aspekty I wojny światowej w Europie Wschodniej*, red. D. Michaluk, Ciechanowiec 2015, s. 329–341.
- Multan G., Pacholska B., *Historia małej wsi. 470 lat Sokola*, Sokole 2019.
- Pachucki M., *Rekruci z gminy Siemień w armii rosyjskiej podczas I wojny światowej*, „Radzyński Rocznik Humanistyczny” 18 (2020), s. 21–42.
- Prymaka-Oniszk A., *Bieżeństwo 1915. Zapomniani uchodźcy*, Wołowiec 2016.
- Radulski Ł., *Koszary i infrastruktura szkoleniowa Podlaskiej Brygady Kawalerii 1937–1939. Wybrane aspekty*, „Studia Podlaskie” 28 (2020), s. 42–53.
- Sierakowska K., *Śmierć – wygnanie – głód w dokumentach osobistych. Ziemie polskie w latach Wielkiej Wojny 1914–1918*, Warszawa 2015.

- Smoliński A., *Dezerccje z armii rosyjskiej podczas I wojny światowej*, „Studia i Materiały do Historii Wojskowości” 46 (2009), s. 169–199.
- Smoliński A., *Dezerterzy czy jeńcy? Przyczynek do dyskusji o stratach osobowych armii rosyjskiej podczas I wojny światowej*, „Łambinowicki Rocznik Muzealny” 36 (2013), s. 63–95.
- Smoliński A., *Kwestia liczby dezercerów oraz jeńców z Armii Rosyjskiej podczas I wojny światowej. Przyczynek do dziejów Wielkiej Wojny z lat 1914–1917 na froncie wschodnim*, w: *Mało znana Wielka Wojna. Studia i szkice z dziejów I wojny światowej*, red. A. Smoliński, Oświęcim 2014, s. 131–190.
- Smoliński A., *Wizerunek jeńców rosyjskich z czasów Wielkiej Wojny w wybranych pamiętnikach żołnierzy Legionów Polskich*, „Przegląd Historyczno-Wojskowy” 18 (2017), nr 3, s. 9–20.
- Śladami Hasbachów*, red. B. Pacholska, Sokole 2013.
- Wietosznikow L.W., *Ofensywa Brusilowa. Działania strategiczno-operacyjne*, tłum. i oprac. D. Jednorowski, Oświęcim 2014.
- Wróblewski R., *Zarys historii carskiego garnizonu w Białymstoku w latach 1864–1914*, „Militaria XX Wieku” (2012), nr 1, s. 51–52.
- Карнялюк В., *Гістарычная дэмаграфія першай сусветнай вайны: бежанства з заходніх губерняў Расійскай імперыі (1914–1917 гг.)*, „Białoruskie Zeszyty Historyczne” 12 (1999), s. 22–44.
- Карнялюк В., *Пра колькасць прызваных у Расійскае войска з Віленскай, Віцебскай, Гарадзенскай, Менскай і Магілёўскай губ. у часы Першай святовай вайны (1914–1917 гг.)*, „Гістарычны Альманах” 3 (2000), с. 177–180.
- Карнялюк В., *Успаміны былых бежанцаў (1915–1923 гг.) Беласточчыны як крыніца па гісторыі Беларусі першай паловы XX ст. (на матэрыялах зборніка «Бежанства 1915 года»)*, „Białoruskie Zeszyty Historyczne” 18 (2002), s. 185–193.
- Мірановіч Я., *Уступ*, в: *Бежанства 1915 года*, рэд. В. Луба, Беласток 2000, с. 5–10.
- Нелипович С., *Корвавий октябрь 1914 года*, Москва 2013.
- Нелипович С., *Русский фронт Первой мировой войны: потери сторон. 1914*, Москва 2019.
- Россия и СССР в войнах XX века. Статистическое исследование*, ред. Г.Ф. Кривошеев, Москва 2001.
- Фіёнік Д., *Эвакуацыя царкоўнай маёмасці ў 1915 годзе і спробы яе вяртання пасля 1921 года на прыкладзе Беласточчыны*, „Białoruskie Zeszyty Historyczne” 6 (1996), s. 93–98.

Netografia

www.gwar.mil.ru (dostęp: 15.05.2021 – 4.11.2022)

Stefan Dmitruk, dr, niezależny badacz i edukator. Bada kwestie wyznaniowe, narodowościowe, społeczność rosyjską Królestwa Polskiego i zachodnich guberni Rosji na przełomie XIX i XX w. oraz problem uchodźstwa ludności cywilnej w głąb Rosji podczas I wojny światowej (dmitruk.stefan@gmail.com).

Stefan Dmitruk, PhD, independent researcher and educator. He researches religious and nationality issues, the Russian community of the Kingdom of Poland and the western guberniyas of Russia at the end of the 19th and early 20th centuries, and the problem of civilian exile into Russia during the First World War (dmitruk.stefan@gmail.com).

Aneks

Wykaz strat żołnierzy armii rosyjskiej pochodzących z gminy Gródek powiatu białostockiego guberni grodzieńskiej w I wojnie światowej

Lp.	Nazwisko i imię	Imię ojca	Miejsce zamieszkania	Stopień wojskowy	Jednostka wojskowa	Los żołnierza	Data
1	Nowik Włodzimierz	Stefan	Nowa Wola	szeregowy	185 Baszkadyklarski Pułk Piechoty	ranny	6 lutego 1916 r.
2	Doroszkievicz Julian	Jakub	Waliły	szeregowy	108 Saratowski Pułk Piechoty	zabity	6 lipca 1916 r.
3	Zrajkowski Jan	Wincenty	Załuki	szeregowy	253 Perekopski Pułk Piechoty	ranny	31 sierpnia 1916 r.
4	Denisiuk Michał	Piotr	Jałówka	młodszy oficer	63 Uglicki Pułk Piechoty	zaginiony	6 czerwca 1915 r.
5	Korkus Józef	Akim	Downiewo	grenadier	10 Małorosyjski Pułk Grenadierów	ranny	3 maja 1915 r.
6	Kuryło Aleksander	b.d.	Józefowo	szeregowy	5 Fiński Pułk Strzelców	ranny	11 września 1915 r.
7	Mojsak Julian	Józef	Zarzczyany	saper	19 Batalion Saperów	ranny ranny	5 listopada 1914 r. 6 kwietnia 1917 r.
8	Romaszewski Jan	Piotr	Waliły	saper	19 Batalion Saperów	ranny	13 kwietnia 1916 r.
9	Orobiej Józef	Gerasim	Gródek	szeregowy	62 Suzdalski Pułk Piechoty	zaginiony	17 listopada 1914 r.
10	Sawicki Julian	Piotr	Zarzczyany	szeregowy	62 Suzdalski Pułk Piechoty 260 Braclawski Pułk Piechoty	Zaginiony chory (paraliż)	4 listopada 1914 r. 13 listopada 1916 r.
11	Grzejda Józef	Feliks	Załuki	szeregowy	62 Suzdalski Pułk Piechoty	ranny	11 listopada 1914 r.
12	Turkowski Stanisław	Ignacy	Sokole Białostockie	szeregowy	43 Ochocki Pułk Piechoty	zaginiony	27 grudnia 1915 r.
13	Grycuk Mikołaj	Bazyli	Załuki	szeregowy	62 Suzdalski Pułk Piechoty	ranny	11 listopada 1914 r.
14	Jazjabłow Jan	Konrad	Pieńki	szeregowy	86 Wilmanstrandzki Pułk Piechoty	ranny	1 października 1914 r.

Lp.	Nazwisko i imię	Imię ojca	Miejsce zamieszkania	Stopień wojskowy	Jednostka wojskowa	Los żołnierza	Data
15	Goreniuk Jan	Józef	Łuplanka	szeregowy	404 Kamyszyński Pułk Piechoty	ranny	7 lipca 1916 r.
16	Domań Marcin	Jakub	Pieńki	szeregowy	318 Czernojarski Pułk Piechoty	zaginiony	27 września 1915 r.
17	Mieleszko Paweł	Jan	Gródek	starszy kapral	113 Staroruski Pułk Piechoty	ranny	9 lipca 1917 r.
18	Popławski Jan	b.d.	Słuczanka	szeregowy	10 Syberyjski Pułk Strzelców	ranny	21 stycznia 1915 r.
19	Nesterowicz Konstanty	Jan	Zarzeczany	szeregowy	164 Zakatański Pułk Piechoty	ranny ranny	29 czerwca 1916 r. 3 września 1916 r.
20	Gierasimczuk Michał	Rodion	Zarzeczany	szeregowy	82 Batalion Rezerwowy	ranny	7 czerwca 1916 r.
21	Gryszczuk Mikołaj	Bazyli	Kopce	starszy szeregowy	62 Suzdalski Pułk Piechoty	ranny	21 października 1915 r.
22	Sajewski Mikołaj	Roman	Gródek	artylerzysta	16 Brygada Artylerii	ranny	15 września 1916 r.
23	Sikorski Michał	Teofil	Nowa Wola	szeregowy	121 Penzeński Pułk Piechoty	ranny	8 lipca 1916 r.
24	Gawryłowicz Jan	Nikifor	Oziably	szeregowy	58 Pułk Telegraficzny	ranny	22 marca 1917 r.
25	Łysowski Józef	Aleksy	Waliby	szeregowy	2 Rezerwowa Bateria Artylerii Konnej	ranny	8 listopada 1915 r.
26	Oksiutin Jan	Jan	Pieńki	szeregowy	3 Narwski Pułk Piechoty	ranny	29 czerwca 1916 r.
27	Naliwajko Aleksander	Adam	Gródek	strzelec	17 Syberyjski Pułk Strzelców	ranny	24 sierpnia 1916 r.
28	Dermański Aleksander	Grzegorz	Waliby	szeregowy	92 Rywnicki Pułk Piechoty	ranny	19 października 1916 r.
29	Dernow Bazyli	Justyn	Nowa Wola	szeregowy	62 Suzdalski Pułk Piechoty	chory (gruźlica)	24 sierpnia 1916 r.
30	Samostojko Bazyli	Stefan	Załuki	szeregowy	498 Ogrejewski Pułk Piechoty	chory	26 marca 1917 r.
31	Nazarczuk Jan	Ambroży	Pieńki	młodszy podoficer	Jednostka Lotnicza Gwardii	b.d.	4 marca 1916 r.
32	Nazarczuk Julian	Gerasim	Pieńki	szeregowy	185 Baszkadyklarski Pułk Piechoty	ranny	28 maja 1916 r.
33	Monach Bazyli	Roman	Nowa Wola	szeregowy	121 Penzeński Pułk Piechoty	chory	25 września 1916 r.

Lp.	Nazwisko i imię	Imię ojca	Miejsce zamieszkania	Stopień wojskowy	Jednostka wojskowa	Los żołnierza	Data
34	Zawadzki Jan	Jan	Mieleszki	szeregowy młodszy podoficer	62 Suzdalski Pułk Piechoty	ranny zaginiony	18 listopada 1914 r. 12 czerwca 1915 r.
35	Trofimowicz Jan	Tomasz	Waliły	młodszy podoficer	529 Ardacki Pułk Piechoty	chory	2 października 1917 r.
36	Monach Bazyli	Roman	Nowa Wola	szeregowy	121 Penzeński Pułk Piechoty	chory	2 lutego 1916 r.
37	Lysynkiewicz Konstanty	Symeon	Przechody	starszy felczer	6 transportowy pododdział II dywizjonu obozowego	ranny	3 lutego 1917 r.
38	Tol Michał	Piotr	Sofipol	starszy podoficer	oddział minerów „Moskwiczanin”	chory (zaćma)	5 maja 1917 r.
39	Zawadzki Michał	Dymitr	Mieleszki	szeregowy gwardii	Dywizjon Artylerii Lejb- -Gwardii	b.d.	25 września b.d.
40	Trofimowicz Hipolit	Hipolit	Bielewicze	szeregowy	188 Rezerwowy Pułk Piechoty	ranny	6 maja 1917 r.
41	Zawadzki Antoni	Daniel	Waliły	szeregowy	377 Witebska Drużyna	ranny	30 lipca 1916 r.
42	Manson Józef	Wincenty	Gródek	szeregowy	113 Staroruski Pułk Piechoty	chory	10 kwietnia 1917 r.
43	Waśkiewicz Aleksander	Piotr	Nowa Wola	szeregowy	56 Rezerwowy Pułk Piechoty	chory (depresja)	11 maja 1916 r.
44	Karnowicz Jerzy	Izydor	Mieleszki	młodszy podoficer	64 Kazański Pułk Piechoty	ranny	7 stycznia 1915 r.
45	Żukowski Jan	Józef	Nowosiółki	młodszy podoficer artylerii	2 Park Artylerii	chory	26 lutego 1916 r.
46	Lenczuk Jan	Bartłomiej	Mieleszki	szeregowy	109 Wołzski Pułk Piechoty	chory	26 sierpnia 1916 r.
47	Żukowski Stefan	Osyp	Nowosiółki	szeregowy	73 Drużyna Robocza	chory (szkorbut)	13 czerwca 1916 r.
48	Łukta Józef	Roman	Załuکی	młodszy podoficer	714 szpital rezerwowy	chory	11 sierpnia 1916 r.
49	Iwaniuk Jan	Grzegorz	Józefowo	szeregowy	174 Rezerwowy Batalion Piechoty	chory	5 marca 1916 r.
50	Konończuk Stefan	Piotr	Pieńki	szeregowy	64 Lazański Pułk Piechoty	ranny	10 lutego 1915 r.

Lp.	Nazwisko i imię	Imię ojca	Miejsce zamieszkania	Stopień wojskowy	Jednostka wojskowa	Los żołnierza	Data
51	Daniluk Włodzimierz	Piotr	Nowa Wola	szeregowy	3 Batalion Transportowy	chory	26 sierpnia 1914 r.
52	Lenczuk Aleksander	Tomasz	Mieleszki	młodszy podoficer	402 Ust-miedwiedicki Pułk Piechoty	ranny	18 czerwca 1917 r.
53	Nowik Marcin	Stefan	Pieńki	szeregowy	185 Baszkadykarski Pułk Piechoty	chory (ból nóg)	30 grudnia 1915 r.
54	Iwaniuk Jan	Jan	Nowa Wola	strzelec	2 Carskosielski Pułk Strzelców Lejb-Gwardii	ranny	19 czerwca 1916 r.
55	Konończuk Eliasz	Paweł	Pieńki	szeregowy	16 Ładożski Pułk Piechoty	ranny	26 lipca 1916 r.
56	Markiewicz Aleksander	Józef	Pieńki	szeregowy	480 Daniłowski Pułk Piechoty	chory	1 marca 1916 r.
57	Bobrowski Jan	Paweł	Planty	szeregowy	321 Ochocki Pułk Piechoty	ranny chory (szkorbut)	27 października 1916 r. 25 maja 1917 r.
58	Owsiejczuk Aleksy	Stefan	Sokole Białostockie	szeregowy	121 Penzeński Pułk Piechoty	chory (szkorbut)	4 września 1916 r.
59	Owsiejczuk Bazyli	Aleksander	Zarzeczano	szeregowy	75 Brygada Artylerii	chory (czerwonka)	8 sierpnia 1916 r.
60	Miedwiediew Jan	Łukasz	Nowa Wola	kawalerzysta	1 Lejb-Gwardyjski Moskiewski Pułk Dragonów	chory	3 lutego 1917 r.
61	Samojlik Konstanty	Aleksander	Waliby	szeregowy	309 Owrucki Pułk Piechoty	chory	23 stycznia 1917 r.
62	Grycuk Wawrzyniec	Gerasim	Waliby	szeregowy	161 Aleksandropolski Pułk Piechoty	ranny	26 sierpnia 1916 r.
63	Sak Włodzimierz	Stefan	Nowa Wola	ochotnik	sztab I Armii	chory (czerwonka)	27 lipca 1916 r.
64	Popławski Jan	Dawida	Słuczanka	szeregowy	213 Rezerwowego Pułk Piechoty	ranny	31 stycznia 1917 r.

Lp.	Nazwisko i imię	Imię ojca	Miejsce zamieszkania	Stopień wojskowy	Jednostka wojskowa	Los żołnierza	Data
65	Popławski Józef	Bazyli	Śluczanka	młodszy pisarz	417 Ługański Pułk Piechoty	chory (czerwona)	16 września 1917 r.
66	Popławski Jan	Jan	Waliby	młodszy podoficer	2 Orenburski Pułk Piechoty	chory	19 sierpnia 1917 r.
67	Grycuk Józef	Antoni	Nowosiółki	ochotnik	76 kompania pospolitego ruszenia	ranny	12 września 1914 r.
68	Karpowicz Jan	Mikołaj	Mieleszki	szeregowy	61 Włodzimierski Pułk Piechoty	ranny	10 listopada 1914 r.
69	Samojlik Wincenty	Aleksy	Waliby	szeregowy	309 Owrucki Pułk Piechoty	ranny	15 listopada 1916 r.
70	Karpowicz Jerzy	Izydor	Mieleszki	młodszy podoficer	64 Kazański Pułk Piechoty	ranny	b.d.
71	Jarocki Konstanty	Jerzy	Bielewicze	szeregowy	4 Batalion Kolejowy	ranny chory chory	6 marca 1915 r. 22 maja 1916 r. 22 kwietnia 1917 r.
72	Kochanowicz Józef	Antoni	Bielewicze	starszy szeregowy	61 Włodzimierski Pułk Piechoty	ranny	7 grudnia 1914 r.
73	Trofimczuk Jan	Dymitr	Dzierniakowo	szeregowy	61 Włodzimierski Pułk Piechoty	ranny	1 marca 1915 r.
74	Kondrusik Konstanty	Jan	Gródek	szeregowy	9 Rezerwowy Pułk Piechoty	chory	26 października 1916 r.
75	Kondrusik Aleksander	Andrzej	Pieńki	szeregowy	121 Penzeński Pułk Piechoty	chory	16 czerwca 1916 r.
76	Chrzanowski Mikołaj	Teodor	Bielewicze	szeregowy	458 Sudżański Pułk Piechoty	ranny	25 września 1916 r.
77	Siczuk Michał	Michał	Załuki	szeregowy	330 Złatoustowski Pułk Piechoty	ranny	24 lipca 1916 r.
78	Zrajkowski Jan	Jan	Załuki	szeregowy	8 Moskiewski Pułk Grenadierów	ranny	31 października 1915 r.
79	Haraniuk Julian	Józef	[trudne do odczytania]	szeregowy	9 Rezerwowy Batalion Piechoty	chory	15 czerwca 1916 r.

Lp.	Nazwisko i imię	Imię ojca	Miejsce zamieszkania	Stopień wojskowy	Jednostka wojskowa	Los żołnierza	Data
80	Małaszkievicz Jan	Michał	Walify	szeregowy	76 kompania pospolitego ruszenia	chory	b.d.
81	Sinkiewicz Józef	Stanisław	Kołodno	szeregowy	43 Syberyjski Pułk Strzelców	ranny	20 marca 1915 r.
82	Grycuk Stefan	Bazyli	Walify	strzelec	16 Turkiestański pułk Strzelców	zabity	30 grudnia 1915 r.
83	Krasowski Klemens	Stefan	Pieńki	szeregowy	480 Daniłowski Pułk Piechoty	ranny	20 kwietnia 1916 r.
84	Sawicki Julian	Adam	Zarzeczany	szeregowy	301 Bobrujski Pułk Piechoty	zaginiony	8 marca 1916 r.
85	Konończuk Konstanty	Łukasz	Pieńki	młodszy podoficer	43 Syberyjski Pułk Strzelców	ranny zabity	24 listopada 1914 r. 30 czerwca 1915 r.
86	Kopcuk Konstanty	Leon	Pieńki	młodszy oficer	43 Syberyjski Pułk Strzelców	ranny	3 listopada 1914 r.
87	Szabachowski Paweł	Stanisław	Sofipol	starszy podoficer	172 Lidzki Pułk Piechoty	zaginiony	14 sierpnia 1914 r.
88	Markiewicz Jan	Józef	Pieńki	szeregowy	185 Baszkadykarski Pułk Piechoty 39 Rezerwowy Pułk Piechoty	ranny chory	3 czerwca 1916 r. 30 listopada 1917 r.
89	Nazarczuk Julian	Gerasim	Pieńki	szeregowy	185 Baszkadykarski Pułk Piechoty	ranny	28 maja 1916 r.
90	Denisiuk Aleksander	Piotr	Pieszczaniki	szeregowy	4 Batalion Kolejowy	ranny	16 czerwca 1916 r.
91	Akimowicz Michał	Jana	Dzierniakowo	szeregowy	64 Zakatański Pułk Piechoty	zaginiony	17 września 1915 r.
92	Abramczuk Jakub	Józef	Pieńki	grenadier	7 Samogidzki Pułk Grenadierów	zaginiony	11 sierpnia 1915 r.
93	Sawicki Tomasz	Piotr	Zarzeczany	młodszy podoficer	oddział telegrafistów twierdzy Osowiec	ranny	16 września 1914 r.
94	Owsiejczuk Jan	Aleksander	Sokole Białostockie	artylerzysta	oddział artylerii twierdzy Osowiec	zaginiony	9 sierpnia 1915 r.

Lp.	Nazwisko i imię	Imię ojca	Miejsce zamieszkania	Stopień wojskowy	Jednostka wojskowa	Los żołnierza	Data
95	Zrajkowski Piotr	Benedykt	Załuki	bombardier	oddział artylerii twierdzy Osowiec	ranny	24 lipca 1915 r.
96	Żyłkiewicz Paweł	Józef	Przechody	szeregowy	2 Fiński Pułk Strzelców	ranny	21 listopada 1914 r.
97	Mączak Julian	Józef	Zarzeczany	szeregowy	27 Witebski Pułk Piechoty	ranny	8 marca 1916 r.
98	Domań Aleksander	Andrzej	Nowa Wola	szeregowy	10 Turkiestański Pułk Strzelców	zaginiony	7 lipca 1915 r.
99	Tarasiewicz Antoni	Jan	Nowosiółki	szeregowy	272 Gdowski Pułk Piechoty	ranny	29 października 1916 r.
100	Grycuk Konstanty	Jan	Waliły	szeregowy	443 Sośniński Pułk Piechoty	ranny	12 sierpnia 1915 r.
101	Sitczuk Józef	Gierasim	Waliły	szeregowy	297 Kowelski Pułk Piechoty	ranny	8 maja 1915 r.
102	Łusza Akim	Roman	Załuki	szeregowy	140 Zarájski Pułk Piechoty	zaginiony	22 września 1916 r.
103	Martyszewski Konstanty	Jan	Zarzeczany	trębacz	43 Syberyjski Pułk Piechoty	zaginiony	30 czerwca 1915 r.
104	Soroczyński Piotr	Stefan	Gródek	artylerzysta	3 Fińska Brygada Artylerii Strzelców	ranny	19 marca 1916 r. 22 kwietnia 1917 r.
105	Zrajkowski Michał	Bazyli	Nowosiółki	szeregowy	116 Małojarsławiecki Pułk Piechoty	chory	7 kwietnia 1917 r.
106	Bobrowski Jan	Andrzej	Waliły	młodszy podoficer	19 Batalion Saperów	chory	21 lipca 1916 r.
107	Popławski Jan	Jan	Załuki	szeregowy	64 Kazański Pułk Piechoty	ranny	17 sierpnia 1914 r.
108	Domań Michał	Paweł	Nowa Wola	starszy szeregowy	52 Wileński Pułk Piechoty	ranny	6 czerwca 1915 r.
109	Soroczyński Józef	Stefan	Gródek	szeregowy	97 Liflandzki Pułk Piechoty	ranny	9 kwietnia 1916 r.
110	Doroszkiewicz Jan	Joachim	Waliły	szeregowy	608 Ołykskij Pułk Piechoty	zaginiony	6 lipca 1917 r.
111	Czmiel Paweł	Nikifor	Mieleszki	artylerzysta	66 Brygada Artylerii	chory (malaria)	11 września 1917 r.
112	Czmiel Grzegorz	Jan	Mieleszki	szeregowy	240 Drużyna Robocza	chory	16 marca 1917 r.
113	Chrzanowski Stefan	Leon	Gródek	artylerzysta	8 Brygada Artylerii Ciężkiej	chory	7 marca 1917 r.

Lp.	Nazwisko i imię	Imię ojca	Miejsce zamieszkania	Stopień wojskowy	Jednostka wojskowa	Los żołnierza	Data
114	Chrzanowski Tomasz	Jan	Dzierniakowo	szeregowy	458 Sudżański Pułk Piechoty	ranny	24 września 1916 r.
115	Połocki Julian	Antoni	Pieńki	szeregowy	4 Kaukaska Strzelecka Brygada Artylerii	b.d.	7 sierpnia 1916 r.
116	Kozłowski Jan	Benedykt	Nowosiółki	szeregowy	23 wojskowy oddział drogowy	chory (szkorbut)	28 lutego 1917 r.
117	Denisiuk Aleksander	Auksencjusz	Walify	szeregowy	7 Pułk Lotnictwa	b.d.	18 października 1917 r.
118	Denisiuk Wincenty	Jakub	Walify	szeregowy	7 Fiński Pułk Strzelców	chory	25 marca 1917 r.
119	Denisiuk Aleksander	Auksencjusz	Walify	szeregowy	7 Pułk Lotnictwa	chory (gruźlica)	19 czerwca 1917 r.
120	Doroszkiewicz Włodzimierz	Gierasim	Kołodno	szeregowy	195 Rezerwowego Batalion	chory (zapalenie oskrzeli)	12 maja 1916 r.
121	Borowski Jan	Piotr	Nowa Wola	szeregowy	403 Wolski Pułk Piechoty	ranny	28 września 1916 r.
122	Borowski Józef	Filip	Walify	szeregowy	493 Kliński Pułk Piechoty	b.d.	3 marca 1916 r.
123	Dudik Antoni	Józef	Bielewicze	szeregowy	89 Wielomorski Pułk Piechoty	chory	5 lutego 1917 r.
124	Konstańczyk Konstanty	Paweł	Bielewicze	szeregowy	164 Zakatański Pułk Piechoty	chory	6 maja 1917 r.
125	Czmiel Jan	Nikifor	Mieleszki	szeregowy	121 Penzeński Pułk Piechoty	chory	19 września 1916 r.
126	Petelski Konstanty	Roman	Pieńki	szeregowy	233 Odojewski Pułk Piechoty	ranny	19 września 1916 r.
127	Nowik Aleksander	Akim	Pieńki	młodszy podoficer	736 Awliarski Pułk Piechoty	ranny	7 lipca 1917 r.
128	Chlabicz Julian	Maksym	Walify	szeregowy	458 Sudżański Pułk Piechoty	ranny	18 września 1916 r.
129	Gogol Michał	Józef	Zarzeczany	szeregowy	10 Fiński Pułk Strzelców	chory (zapalenie oskrzeli)	11 listopada 1916 r.
130	Grycuk Wincenty	Stefan	Downiewo	ochotnik	2 Batalion Ochotniczy	chory	9 maja 1917 r.
131	Dąbrowski Włodzimierz	Teodor	Planty	szeregowy	310 Szacki Pułk Piechoty	chory	8 lutego 1917 r.
132	Dąbrowski Józef	Jan	Barszczewo	szeregowy	4 Kaukaski Pułk Strzelców	chory	22 kwietnia 1917 r.

Lp.	Nazwisko i imię	Imię ojca	Miejsce zamieszkania	Stopień wojskowy	Jednostka wojskowa	Los żołnierza	Data
133	Dąbrowski Jan	Gabriel	Planty	szeregowy	8 Syberyjski Pułk Strzelców	chory (załamanie psychiczne)	15 czerwca 1917 r.
134	Hutnik Ignacy	Stanisław	Oziabły	szeregowy	65 Drużyna Robocza	ranny	7 września 1917 r.
135	Korkus Aleksy	Michał	Downiewo	grenadier	18 Karsski Pułk Grenadierów	ranny	21 lipca 1917 r.
136	Nowik Bazyli	Konrad	Pieńki	szeregowy	117 Jarosławski Pułk Piechoty	chory	25 kwietnia 1917 r.
137	Sakowicz Stefan	Jakub	Nowa Wola	artylerzysta	1 Syberyjska Brygada Artylerii	ranny	8 kwietnia 1917 r.
138	Sulnes-Sidryński Wulf	Lejba	Gródek	artylerzysta	30 Zmotoryzowany Dywizjon Artylerii	chory	30 sierpnia 1917 r.
139	Bursa Antoni	Michał	Nowosiółki	szeregowy	79 Drużyna Robocza	chory	6 czerwca 1916 r.
140	Ławicki Konstanty	Tomasz	Mieleszki	szeregowy	121 Penzeński Pułk Piechoty	chory	14 maja 1916 r.
141	Sawicki Jan	Jan	Zarieczany	szeregowy	113 Staroruski Pułk Piechoty	chory (szkorbut)	18 czerwca 1917 r.
142	Litwin Józef	Dymitr	Załuki	szeregowy	62 Suzdalski Pułk Piechoty	zaginiony ranny	18 listopada 1914 r. 25 listopada 1916 r.
143	Chlabicz Bazyli	Bartłomiej	Walify	szeregowy	460 Timski Pułk Piechoty	chory (załamanie psychiczne)	4 października 1917 r.
144	Miedwiedziecki Paweł	Michał	Nowa Wola	szeregowy	3 Pułk Inżynierski	chory	16 lipca 1917 r.
145	Goreniuk Julian	Józef	Krugły Las	szeregowy	121 Penzeński Pułk Piechoty	chory (zapalenie oskrzeli)	9 lutego 1916 r.
146	Karpowicz Józef	Jan	Kołodno	młodszy podoficer	28 Połocki Pułk Piechoty	ranny	14 marca 1916 r.
147	Kutrynowicz Eugeniusz	Michał	Przechody	szeregowy	2 kompania automobili	chory	11 sierpnia 1915 r.
148	Łukaszewicz Jan	Jan	Kołodno	artylerzysta	oddział artylerii twierdzy Osowiec	chory	31 sierpnia 1915 r.
149	Kozieł Julian	Roman	Mieleszki	szeregowy	121 Penzeński Pułk Piechoty	b.d.	23 marca 1916 r.

Lp.	Nazwisko i imię	Imię ojca	Miejsce zamieszkania	Stopień wojskowy	Jednostka wojskowa	Los żołnierza	Data
150	Kozieł Julian	Adam	Mieleszki	saper	19 Batalion Saperów	chory	26 maja 1916 r.
151	Drobot Mikołaj	Mikołaj	Załuki	szeregowy	36 Rezerwowy Pułk Piechoty	chory	1 lipca 1917 r.
152	Kozieł Jan	Andrzej	Mieleszki	szeregowy	14 Turkiestański Pułk Strzelców	chory	7 marca 1916 r.
153	Mojsak Wincenty	Roman	Załuki	szeregowy	61 Połocki Pułk Piechoty	chory (czerwonka)	6 sierpnia 1916 r.
154	Mojsak Józef	Wincenty	Załuki	szeregowy	430 Walkiski Pułk Piechoty 113 Staroruski Pułk Piechoty	chory chory	12 października 1916 r. 10 kwietnia 1917 r.
155	Mojsak Nikita	Onufry	Załuki	szeregowy	54 Miński Pułk Piechoty	chory	3 stycznia 1917 r.
156	Mojsak Józef	Julian	Zarieczany	saper	19 Batalion Saperów	ranny	8 marca 1916 r.
157	Mojsak Józef	Michał	Załuki	starszy szeregowy	17 Syberyjski Pułk Strzelców	ranny	13 listopada 1916 r.
158	Baluk Emilian	Mikołaj	Królowy Most	szeregowy	61 Włodzimierski Pułk Piechoty	chory	8 czerwca 1915 r.
159	Rybiński Józef	Bazyli	Barszczewo	szeregowy	122 Tambowski Pułk Piechoty	ranny	15 sierpnia 1915 r.
160	Tarasiewicz Symeon	Ignacy	Kołodno	starszy szeregowy	10 Nowoingermalandzki Pułk Piechoty	ranny ranny	10 czerwca 1916 r. 7 lipca 1917 r.
161	Malinowski Michał	Andrzej	Downiewo	młodszy oficer	248 Sławianoserbski Pułk Piechoty	chory	9 maja 1916 r.
162	Rubin Julian	Symeon	Załuki	artylerzysta	25 Brygada Artylerii	chory	2 czerwca 1916 r.
163	Mojsak Jan	Onufry	Załuki	szeregowy	172 Lidzki Pułk Piechoty	chory	24 kwietnia 1916 r.
164	Denisiuk Tomasz	Tomasz	Pieszczaniki	pisarz	Punkt Rozdzielczy w Homlu	chory	27 stycznia 1917 r.
165	Gogol Aleksander	Adam	Mieleszki	ochotnik	2 Ochotniczy Batalion	chory	14 marca 1916 r.
166	Kochanowicz Konstanty	Stefan	Bielewicze	szeregowy	443 Sośniński Pułk Piechoty	zabity	2 sierpnia 1917 r.

Lp.	Nazwisko i imię	Imię ojca	Miejsce zamieszkania	Stopień wojskowy	Jednostka wojskowa	Los żołnierza	Data
167	Gogol Paweł	b.d.	Gródek	szeregowy	158 Kutaiskij Pułk Piechoty	ranny	24 sierpnia 1916 r.
168	Rugień Jan	Jan	Załuki	szeregowy	443 Sośniński Pułk Piechoty	ranny	21 lipca 1917 r.
169	Raszkwicz Aleksander	Grzegorz	Gródek	młodszy podoficer	611 Kungurski Pułk Piechoty	ranny	20 czerwca 1917 r.
170	Samojlik Konstanty	Józef	Mieleszki	szeregowy	38 piesza drużyna pospolitego ruszenia	zaginiony	14 kwietnia 1915 r.
171	Grycuk Michał	Eliasz	Nowosiółki	podoficer	1 Piotrogrodzki Pułk Ułanów	zaginiony	25 października 1914 r.
172	Bazyłuk Wincenty	Leoncjusz	Nowosiółki	ochotnik	40 twerska piesza drużyna	ranny	28 stycznia 1915 r.
173	Chrapowski Józef	Antoni	Gródek	szeregowy	434 Czerepowiecki Pułk Piechoty	chory (gruźlica)	4 listopada 1916 r.
174	Jarocki Jan	Jerzy	Bielewicze	szeregowy	9 Syberyjski Pułk Piechoty	chory	18 maja 1916 r.
175	Kutrynowicz Paweł	Michał	Przechody	szeregowy	72 Tulski Pułk Piechoty	ranny	27 stycznia 1917 r.
176	Konończuk Guriasz	Antoni	Nowa Wola	szeregowy	121 Penzeński Pułk Piechoty	chory	31 grudnia 1915 r.
177	Konończuk Julian	Antoni	Nowa Wol	szeregowy	121 Penzeński Pułk Piechoty	chory	17 grudnia 1915 r.
178	Konończuk Paweł	Jan	Przechody	szeregowy	3 Ryski Pograniczny Pułk Piechoty	chory	4 lutego 1917 r.
179	Konończuk Teodor	Jan	Planty	szeregowy	237 Małoarchangielski Pułk Piechoty	ranny	25 marca 1917 r.
180	Gryko Jan	Dymitr	Józefowo	szeregowy	49 Brzeski Pułk Piechoty	chory	12 lutego 1915 r.
181	Bogdanow Józef	Michał	Nowa Wola	szeregowy	6 drużyna drogowa	chory	18 maja 1917 r.
182	Jermołaj Wincenty	Bonifacy	Mieleszki	szeregowy	201 Połtyjski Pułk Piechoty	chory (zapalenie oskrzeli)	8 maja 1917 r.
183	Doroszewicz Aleksander	Piotr	Walify	szeregowy	447 Biełgorodski Pułk Piechoty	ranny	28 maja 1917 r.
184	Jurczuk Julian	Bazyli	Zarzeczany	szeregowy	121 Penzeński Pułk Piechoty	chory	28 maja 1916 r.

Lp.	Nazwisko i imię	Imię ojca	Miejsce zamieszkania	Stopień wojskowy	Jednostka wojskowa	Los żołnierza	Data
185	Połocki Jan	Jan	Walify	szeregowy	24 połowy oddział drogowy	chory	26 sierpnia 1917 r.
186	Kulesza Jan	Stefan	Nowa Wola	szeregowy	105 Orenburski Pułk Piechoty	chory	21 kwietnia 1917 r.
187	Bazyłuk Jan	Leoncjusz	Nowosiółki	artylerzysta	16 Brygada Artylerii	ranny	26 czerwca 1916 r.
188	Bazyłuk Julian	Jan	Pieńki	szeregowy	78 Nawagiński Pułk Piechoty	ranny	16 lipca 1916 r.
189	Konończuk Stefan	Dymitr	Kołodno	szeregowy	153 Bakiński Pułk Piechoty	b.d.	15 maja 1917 r.
190	Kiśluk Miron	Eliasz	Mieleszki	szeregowy	151 Piatigorski Pułk Piechoty	ranny	2 czerwca 1916 r.
191	Kozłow Jan	Andrzej	Mieleszki	szeregowy	1 magazyn wojskowy w Tbilisi	chory	27 stycznia 1918 r.
192	Grześ Paweł	Daniel	Pieszczaniki	szeregowy	164 Zakatałski Pułk Piechoty	ranny	29 maja 1916 r.
193	Miedwiediew Aleksander	Aleksy	Nowa Wola	szeregowy	177 Rezerwowy Pułk Piechoty	b.d.	3 stycznia 1917 r.
194	Romantowski Włodzimierz	Filip	Kołodno	szeregowy	kompania inżynierska 181 Dywizji	chory	6 lipca 1917 r.
195	Turkowski Jan	Ignacy	Sokole Białostockie	szeregowy	201 połowy oddział drogowy	chory (lęk)	26 października 1917 r.
196	Grześ Konstanty	Symeon	Pieszczaniki	pisarz	oddział sądowy II Korpusu Armijnego	chory	18 kwietnia 1915 r.
197	Dernow Aleksander	Michał	Nowa Wola	szeregowy	43 Ochocki Pułk Piechoty	ranny	28 grudnia 1915 r.
198	Kazusik Bazyli	Łukasz	Gródek	szeregowy	Państwowy Lazaret Wojskowy	chory	23 grudnia 1916 r.
199	Rożko Jan	Filip	Gródek	szeregowy	127 Putywilski Pułk Piechoty	chory	4 kwietnia 1917 r.
200	Baszkiewicz Jan	Zachariasz	Nowa Wola	szeregowy	41 smoleńska drużyna	ranny	3 lipca 1915 r.
201	Romańczuk Michał	Mikołaj	Nowa Wola	starszy szeregowy	128 Rezerwowy Pułk Piechoty	chory	10 sierpnia 1916 r.

Lp.	Nazwisko i imię	Imię ojca	Miejsce zamieszkania	Stopień wojskowy	Jednostka wojskowa	Los żołnierza	Data
202	Kozłow Jan	Andrzej	Mieleszki	szeregowy	14 Syberyjski Pułk Strzelców	chory	7 marca 1916 r.
203	Repiński Józef	Józef	Barszczewo	szeregowy	108 Saratowski Pułk Piechoty	chory	17 kwietnia 1917 r.
204	Popławski Konstanty	Bazyli	Załuki	szeregowy	18 Rosyjski Pułk Strzelców	ranny	25 czerwca 1916 r.
205	Lisowski Michał	Klemens	Walify	szeregowy	3 białostocki oddział zwierząt	chory	25 lutego 1916 r.
206	Kuczyński Jan	Adam	Mieleszki	marynarz	pancernik „Andriej Pierwozwannyj”	chory (szkorbut)	15 sierpnia 1917 r.
207	Jurowiec Michał	Mikołaj	Nowosiółki	ochotnik	4 drużyna inżynierska	chory	6 marca 1917 r.
208	Gawryniuk Marcin	Nikifor	Pieńki	szeregowy	281 Nowomoskiewski Pułk Piechoty	chory	20 stycznia 1916 r.
209	Wawreniuk Jan	Paweł	Pieńki	młodszy oficer	pułk lejbgwardii	ranny	13 października 1916 r.
210	Wawreniuk Julian	Teodor	Pieńki	szeregowy	436 Nowoładożski Pułk Piechoty	ranny	1 lutego 1916 r.
211	Kardasz Józef	Jan	Barszczewo	starszy szeregowy	62 Suzdalski Pułk Piechoty	ranny	19 listopada 1914 r.
212	Hajduk Konstanty	Roman	Gródek	starszy szeregowy	332 Obojański Pułk Piechoty	chory	8 stycznia 1917 r.
213	Lewsza Adam	Kazimierz	Lewsze	szeregowy	264 Georgijewski Pułk Piechoty	chory (szkorbut)	15 kwietnia 1917 r.
214	Ostrowiecki Mikołaj	Symeon	Pieńki	szeregowy	64 Rezerowy Batalion Piechoty	chory	24 stycznia 1916 r.
215	Ostrowiecki Symeon	Symeon	Pieńki	kawalerzysta	1 Zaamurski Pułk Pogranicznej Kawalerii	chory	31 października 1916 r.
216	Zrajkowski Jan	Jan	Załuki	szeregowy	8 Moskiewski Pułk Grenadierów	ranny	30 września 1914 r.
217	Gacko	Aleksander	Walify	szeregowy	61 Włodzimierski Pułk Piechoty	ranny	2 września 1915 r.
218	Lewsza Stefan	Grzegorz	Lewsze	artylerzysta	16 Brygada Artylerii	chory	23 grudnia 1915 r.

Lp.	Nazwisko i imię	Imię ojca	Miejsce zamieszkania	Stopień wojskowy	Jednostka wojskowa	Los żołnierza	Data
219	Lewsza Jakub	Bazyli	Lewsze	szeregowy	oddział transportowy XXXI Korpusu	chory	17 grudnia 1916 r.
220	Kasperowicz Józef	Andrzej	Sokole Białostockie	starszy szeregowy	oddział inżynierów 17 Dywizji Piechoty	chory (niedokrwistość)	28 września 1917 r.
221	Kozłowski Efrem	Klemens	Przechody	podchorąży	oddział intendentury L Korpusu	chory	4 lipca 1917 r.
222	Łuksza Józef	Roman	Załuki	podchorąży	714 rezerwowy szpital	chory (czerwonka)	17 czerwca 1917 r.
223	Łuksza Józef	Stefan	Załuki	starszy szeregowy	714 rezerwowy szpital	chory (niedokrwistość)	14 czerwca 1916 r.
224	Łuksza Julian	Andrzej	Załuki	szeregowy	143 Dorogobużski Pułk Piechoty	b.d.	7 lipca 1916 r.
225	Pikus Adam	Jan	Gródek	szeregowy	10 Nowoingermandzki Pułk Piechoty	zabity	17 marca 1915 r.
226	Sulżenko Stefan	Filip	Gródek	szeregowy	156 Jelizawietopolski Pułk Piechoty	zabity	31 stycznia 1916 r.
227	Linczuk Aleksander	Tomasz	Gródek	młodszy podchorąży	402 Ust-Miedwiedicki Pułk	ranny	11 lipca 1917 r.
228	Postik Stefan	Jan	Bielewicze	szeregowy	191 Largo-Kagulski Pułk Piechoty	niewola	12 marca 1915 r.
229	Dąbrowski Maksym	Jan	Gródek	szeregowy	300 Zasławski Pułk Piechoty	zaginiony	10 listopada 1914 r.
230	Lewsza Jakub	Bazyli	Gródek	szeregowy	300 Zasławski Pułk Piechoty	ranny	5 listopada 1914 r.
231	Jarocki Konstanty	Mateusz	Gródek	szeregowy	432 Waładajski Pułk Piechoty	zaginiony	15 lipca 1915 r.
232	Filipczuk Julian	Aleksy	Gródek	starszy podoficer	61 Włodzimierski Pułk Piechoty	zabity	31 sierpnia 1915 r.
233	Tarasiewicz Bazyli	Piotr	Gródek	szeregowy	153 Bakiński Pułk Piechoty	zabity	3 kwietnia 1916 r.

Lp.	Nazwisko i imię	Imię ojca	Miejsce zamieszkania	Stopień wojskowy	Jednostka wojskowa	Los żołnierza	Data
234	Dermański Jan	Symeon	Gródek	szeregowy	276 Kupiański Pułk Piechoty	zaginiony	27 lipca 1915 r.
235	Jarocki Konstanty	Gabriel	Gródek	felczer	8 Kaukaski Pułk Strzelców	zabity	29 marca 1916 r.
236	Trofimczuk Józef	Roman	b.d.	szeregowy	1 Zaamurski Pułk Pogranicznej Piechoty	ranny	30 września 1915 r.
237	Denisiuk Julian	Andrzej	b.d.	szeregowy	208 Loryjski Pułk Piechoty	ranny	14 września 1915 r.
238	Sereda Józef	Jan	b.d.	artylerzysta	5 Brygada Artylerii Ciężkiej	chory	23 maja 1916 r.
239	Kondrusik Aleksy	Grzegorz	b.d.	szeregowy	42 Batalion Saperów	chory	26 maja 1917 r.
240	Kończuk Ignacy	Onufry	b.d.	szeregowy	pułk strzelców lejb-gwardii	ranny	7 września 1916 r.
241	Greś Jan	Cyprian	b.d.	ochotnik	75 drużyna pospolitego ruszenia	chory	5 lutego 1915 r.
242	Kondrusik Stefan	b.d.	b.d.	szeregowy	Lejb-Gwardyjski Keksholmski Pułk	zabity	11 października 1915 r.
243	Goreniuk Michał	Grzegorz	b.d.	szeregowy	205 Szemachiński Pułk Piechoty	ranny	22 września 1916 r.
244	Rybiński Grzegorz	Grzegorz	b.d.	szeregowy	37 Syberyjski Pułk Strzelców	zaginiony	14 września 1916 r.
245	Krauze Józef	Stanisław	b.d.	szeregowy	54 Miński Pułk Piechoty	ranny	3 lipca 1916 r.
246	Czukicki Jan	b.d.	b.d.	szeregowy	61 Włodzimierski Pułk Piechoty	ranny	17 listopada 1914 r.
247	Tarasiewicz Konstanty	Piotr	Słuczanka	szeregowy	127 Putywilski Pułk Piechoty	ranny	1 stycznia 1916 r.
248	Grigoriew Grzegorz	Cyryl	Gródek	szeregowy	85 Wyborski Pułk Piechoty	ranny	16 lipca 1916 r.
249	Jarmolik Bazyli	b.d.	Gródek	szeregowy	61 Włodzimierski Pułk Piechoty	zaginiony	25 grudnia 1914 r.
250	Łukaszewicz Józef	Jan	Gródek	szeregowy	61 Włodzimierski Pułk Piechoty	ranny	11 czerwca 1915 r.

Lp.	Nazwisko i imię	Imię ojca	Miejsce zamieszkania	Stopień wojskowy	Jednostka wojskowa	Los żołnierza	Data
251	Traszczański Abraham	Chaim	Gródek	szeregowy	45 Azowski Pułk Piechoty	ranny	24 września 1915 r.
252	Gejserowicz Jan	b.d.	Gródek	szeregowy	61 Włodzimierski Pułk Piechoty	zaginiony	13 listopada 1914 r.
253	Zmiejko Aleksander	Jan	Gródek	szeregowy	45 Azowski Pułk Piechoty	ranny	25 września 1915 r.
254	Jakunin Gabriel	b.d.	Gródek	szeregowy	45 Azowski Pułk Piechoty	ranny	25 września 1915 r.
255	Konończuk Wincenty	Bazyli	Pieńki	szeregowy	313 Bałaszowski Pułk Piechoty	ranny	29 lipca 1916 r.
256	Sołowiow Aleksander	Jan	Bielewicze	szeregowy	35 Briński Pułk Piechoty	zaginiony	19 kwietnia 1915 r.
257	Zduniak Franciszek	Karol	Gródek	szeregowy	64 Kazański Pułk Piechoty	ranny	24 grudnia 1914 r.
258	Grycuk Antoni	Akim	Gródek	młodszy podchorąży	192 Rimniński Pułk Piechoty	ranny	17 listopada 1916 r.
259	Łoźde Genfur	b.d.	Gródek	szeregowy	161 Aleksandropolski Pułk Piechoty	ranny	11 sierpnia 1914 r.
260	Chrzanowski Józef	Maksym	b.d.	szeregowy	443 Sośniński Pułk Piechoty	ranny	6 października 1915 r.
261	Zrajkowski Jan	Piotr	b.d.	szeregowy	82 Dagestański Pułk Piechoty	ranny	11 września 1915 r.
262	Konończuk Ignacy	Onufry	b.d.	szeregowy	Lejb-Gwardyjski Pułk Jegierski	ranny	7 września 1916 r.
263	Jakowlew Sergiusz	b.d.	b.d.	szeregowy	237 Grajworoński Pułk Piechoty	ranny	28 kwietnia 1916 r.
264	Trofimowo Aleksander	Michał	b.d.	szeregowy	237 Grajworoński Pułk Piechoty	ranny	28 kwietnia 1916 r.
265	Sidoruk Stefan	Klemens	Gródek	młodszy podoficer	121 Penzeński Pułk Piechoty	zabity	23 września 1917 r.
266	Sawicki Konstanty	Benedykt	b.d.	starszy szeregowy	16 Syberyjski Pułk Piechoty	zaginiony	16 lipca 1915 r.
267	Sitczuk Konstanty	Michał	b.d.	szeregowy	310 Szacki Pułk Piechoty	ranny	26 listopada 1916 r.

Lp.	Nazwisko i imię	Imię ojca	Miejsce zamieszkania	Stopień wojskowy	Jednostka wojskowa	Los żołnierza	Data
268	Greś Aleksander	Jan	b.d.	młodszy podoficer	4 Mariupolski Pułk Huzarów	ranny	16 maja 1915 r.
269	Nazarczuk Michał	Anisim	Pieńki	szeregowy	41 smoleńska drużyna	chory	6 września 1915 r.
270	Tarasiewicz Mikołaj	Antoni	b.d.	artylerzysta	66 Brygada Artylerii	chory	9 sierpnia 1917 r.
271	Oziabło Piotr	Mikołaj	b.d.	ochotnik	37 twerska drużyna pospolitego ruszenia	zaginiony	15 marca 1915 r.
272	Gryko Michał	Antoni	b.d.	szeregowy	36 Orłowski Pułk Piechoty	ranny	2 czerwca 1915 r.
273	Karpowicz Józef	b.d.	b.d.	szeregowy	167 Ostrogiński Pułk Piechoty	ranny	21 sierpnia 1916 r.
274	Dmitruk Michał	Mikołaj	Sokole Białostockie	szeregowy	294 Berezyński Pułk Piechoty	zabity	26 października 1916 r.
275	Goreniuk Julian	Józef	Niezbudka	szeregowy	124 Woroneski Pułk Piechoty	chory	29 stycznia 1917 r.
276	Motafiejew Stanisław	Jakub	b.d.	szeregowy	75 osowiecka kompania robocza	chory	27 kwietnia 1915 r.
277	Wawreniuk Piotr	Paweł	b.d.	młodszy podoficer	61 Włodzimierski Pułk Piechoty	chory	13 maja 1916 r.
278	Kochanowicz Julian	Symeon	Bielewicze	szeregowy gwardii	Lejb-Gwardyjski Pułk Strzelców	ranny	17 lipca 1915 r.
279	Popławski Jan	Jan	Załuki	strzelec	12 Pułk Strzelców	ranny	12 maja 1915 r.
280	Kulesza Włodzimierz	Feliks	Glejsk	starszy szeregowy	63 Uglicki Pułk Piechoty	ranny	26 grudnia 1914 r.
281	Sacharkiewicz Piotr	Leoncjusz	Mieleszki	starszy szeregowy	62 Suzdalski Pułk Piechoty	zabity	27 maja 1916 r.
282	Zawadzki Jan	Jan	Mieleszki	młodszy podoficer	62 Suzdalski Pułk Piechoty	zaginiony	12 czerwca 1915 r.
283	Bobrowski Józef	Filip	Walify	szeregowy	493 Kliński Pułk Piechoty	zaginiony	15 sierpnia 1917 r.
284	Miedwied Jan	Antoni	Nowa Wola	szeregowy	191 Largo-Kagulski Pułk Piechoty	ranny	14 listopada 1916 r.

Lp.	Nazwisko i imię	Imię ojca	Miejsce zamieszkania	Stopień wojskowy	Jednostka wojskowa	Los żołnierza	Data
285	Nazarczuk Konstnty	Konrad	Mieleszki	szeregowy	75 oowiecka kompania robocza	chory	30 kwietnia 1915 r.
286	Sawicki Julian	b.d.	Zarieczany	szeregowy	102 Wiacki Pułk Piechoty	ranny	13 maja 1915 r.
287	Jarosz Jan	Stefan	Sofipol	szeregowy	172 Lidzki Pułk Piechoty	zaginiony	17 sierpnia 1915 r.
288	Porebski Jan	Jan	Pieńki	młodszy podoficer	91 Dwiński Pułk Piechoty	zaginiony	29 września 1915 r.
289	Arciszewki Stanisław	Stanisław	Sokole Białostockie	szeregowy	173 Kamieniecki Pułk Piechoty	chory	1 kwietnia 1916 r.
290	Rybicki Ksawery	Franciszek	b.d.	szeregowy	75 Brygada Artylerii	chory	3 lutego 1916 r.
291	Małazkowicz Julian	Marcin	Walify	szeregowy	1 konski oddział rezerwowy	chory	18 marca 1916 r.
292	Mojsak Antoni	Józef	Załuki	starszy szeregowy	25 Syberyjski Pułk Strzelców	chory	25 kwietnia 1917 r.
293	Aksiutin Michał	Piotr	Pieńki	szeregowy	16 Brygada Artylerii	chory	28 grudnia 1915 r.
294	Baranowski Mikołaj	Stefan	Gródek	szeregowy	458 Sudżański Pułk Piechoty	ranny	23 września 1916 r.
295	Tarasiewicz Paweł	Jan	b.d.	młodszy podoficer	443 Sośniński Pułk Piechoty	ranny	5 września 1916 r.
296	Sosnowski Piotr	Jan	b.d.	ochotnik	37 twerska drużyna ochotnicza	zaginiony	15 marca 1915 r.
297	Mienkiewicz Konstanty	Jan	Bielewicze	ochotnik	40 twerska drużyna piesza	zaginiony	17 kwietnia 1915 r.
298	Gryk Jan	Marek	Oziabły	szeregowy	220 Skopiński Pułk Piechoty	chory	12 marca 1917 r.

Opracowanie na podstawie: rosyjski projekt internetowy „Памяти героев Великой войны 1914–1918 годов”, www.gwar.mil.ru (dostęp: 15.05.2021 – 20.06.2021), zawierający materiały archiwalne.